

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

2020

Michaela Valúchová

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Epistémická modalita v současné žurnalistice

Bakalářská práce

Autor: Michaela Valúchová

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

Vedoucí práce: Bílková Jana, PhDr. Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Michaela Valúchová
Studium:	P16K0029
Studijní program:	B7310 Filologie
Studijní obor:	Jazyková a literární kultura
Název bakalářské práce:	Epistémická modalita v současné žurnalistice
Název bakalářské práce AJ:	Epistemic modality in contemporary journalism

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Obsahem bakalářské práce je analýza vybraných zpravodajských textů z hlediska jejich epistémické modality, tj. z hlediska signalizace míry jistoty mluvčího (autora textu) o platnosti sdělovaného obsahu. Práce porovnává jistotně modalitní jazykové (lexikální a gramatické) prostředky v seriózním a bulvárním médiu. V rámci práce bude vypracován praktický projekt

Štícha, F. a kol.: Akademická gramatika spisovné češtiny. Praha, 2013. Grepl, M. Karlík, P.: Skladba češtiny. Olomouc: Votobia, 1998. Daneš F.: Kultura a struktura českého jazyka. Praha: Karolinum, 2009. Karlík, P. Nekula, M. Pleskalová, J. (eds.). Nový encyklopedický slovník češtiny. Praha: NLN, 2016. Hirschová, M.: Pragmatika v češtině. Praha: Karolinum, 2013. Karlík, P. - Nekula, M. - Rusínová, Z. (eds.). Příruční mluvnice češtiny. Praha, 1996.

Garantující pracoviště:	Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Jana Bílková, Ph.D.
Oponent:	PhDr. Lukáš Zábranský, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	18.12.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 28. 3. 2020

Poděkování

Mé poděkování patří Janě Bílkové, PhDr. Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

Anotace

VALÚCHOVÁ, Michaela. Epistémická modalita v současné žurnalistice. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové 2020. 62 s. Bakalářská práce.

Obsahem bakalářské práce je analýza vybraných zpravodajských textů z hlediska jejich epistémické modality, tj. z hlediska signalizace míry jistoty mluvčího (autora textu) o platnosti sdělovaného obsahu. Práce porovnává jistotně modalitní jazykové (lexikální a gramatické) prostředky v seriózním a bulvárním médiu.

Klíčová slova: modalita, jistotní modalita, evidenciálnost, žurnalistika, bulvární média, seriózní média, internetová žurnalistika, objektivita

Anotation

VALÚCHOVÁ, Michaela. Epistemic modality in contemporary journalism. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové 2020. 62 s. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis is based on the analysis of journalistic texts in terms of their epistemic modality, ie from the point of view of a speaker's degree of confidence in knowledge upon which a proposition is based. The author compares various language (lexical and grammatical) expressions applied in broadsheet media and tabloid medium.

Keywords: modality, epistemic modality, evidentiality, journalism, tabloid journalism, online journalism, objectivity

OBSAH

1	Úvod.....	11
2	Modalita	12
2.1	Jistotní modalita (epistémická)	13
2.1.1	Míra jistoty	14
2.1.2	Jistotní predikátory	15
2.1.3	Modální částice	15
2.1.4	Modální slovesa.....	16
2.1.5	Gramatické prostředky	17
2.1.6	Cizí mínění	17
3	Žurnalistika	18
3.1	Žurnalistika na internetu	19
3.2	Informační kvalita zpravodajství	20
3.2.1	Objektivita.....	20
3.3	Seriózní a bulvární zpravodajství	22
4	Analýza vybraných článků z bulvárního a seriózního tisku –metodika	24
5	Text č. 1: Požár zoo	25
5.1	Text č. 1 Blesk.cz	25
5.2	Text č. 1 iRozhlas.cz.....	26
5.3	Vlastní analýza	26
6	Text č. 2: Jmenování S. Křečka ombudsmanem.....	29
6.1	Text č. 2 Blesk.cz	29
6.2	Text č. 2 iRozhlas.cz.....	30
6.3	Vlastní analýza	30
7	Text č. 3: V. Filipa pouští po prodělaném infarktu z nemocnice.....	32
7.1	Text č. 3 Blesk.cz	32
7.2	Text č. 3 iRozhlas.cz.....	32

7.3	Vlastní analýza	33
8	Text č. 4: Do pražské hromadné dopravy pouze s rouškou	34
8.1	Text č. 4 Blesk.cz	34
8.2	Text č. 4 iRozhlas.cz.....	35
8.3	Vlastní analýza	36
9	Text č. 5: Nakažení v Uničově.....	37
9.1	Text č. 5 Blesk.cz	37
9.2	Text č. 5 iRozhlas.cz.....	37
9.3	Vlastní analýza	38
10	Text č. 6: Lék Remdesivir.....	41
10.1	Text č. 6 Blesk.cz	41
10.2	Text č. 6 iRozhlas.cz.....	42
10.3	Vlastní analýza	43
11	text č. 7: Zákaz vycházení bez zakrytých úst.....	44
11.1	Text č. 7 Blesk.cz	44
11.2	Text č. 7 iRozhlas.cz.....	45
11.3	Vlastní analýza	45
12	Text č. 8: Projev Donalda Trumpa.....	46
12.1	Text č. 8 Blesk.cz	46
12.2	Text č. 8 iRozhlas.cz.....	47
12.3	Vlastní analýza	48
13	Text č. 9: Češi vykupují léky s paracetamolem	50
13.1	Text č. 9 Blesk.cz	50
13.2	Text č. 9 iRozhlas.cz.....	51
13.3	Vlastní analýza	52
14	Text č. 10: Mrtví v Itálii.....	53
14.1	Text č. 10 Blesk.cz	53
14.2	Text č. 10 iRozhlas.cz.....	53
14.3	Vlastní analýza	54

15	Shrnutí.....	54
16	Závěr	59
17	Seznam použité literatury.....	61
18	Zdroje.....	62

1 ÚVOD

Práce porovnává, s jakou mírou jistoty se vyjadřují zástupci bulvárního a seriózního média.

Epistémická modalita (jinak také jistotní) odráží míru jistoty, s jakou mluvčí něco tvrdí, sděluje nějakou informaci, případně odkazuje k jiné osobě, tzn. reprodukuje cizí mínění. I jiná osoba pak může informace podávat s různou mírou jistoty. Kategorie epistémické modality (zvláště pak cizí mínění) úzce souvisí s evidencialitou, tj. specifikací zdroje informace.

Na zdroje informací je možné dívat se ze dvou hledisek. Lingvistika na rozdíl od žurnalistiky nutně nerozlišuje, zda se informace zakládá na pravdě nebo nikoliv. Důležité je, s jakou mírou jistoty ji mluvčí, respektive jiná osoba, podávají. Protože ale práce porovnává zpravodajské texty médií, rozhodla jsem se na informace zprostředkované čtenářům podívat také z žurnalistického hlediska. Žurnalistika, zvláště pak její odnož – zpravodajství, totiž kvalitu zdroje a zřejmý původ informace považuje za jeden ze základních kritérií objektivitu, kterou by měla média splňovat.

Všeobecně považujeme bulvár za méně věrohodné médium, co se kvality informací týče. Od seriózních médií objektivitu očekáváme. Zajímá mě tedy, jak se liší informování u obou typů médií právě z hlediska epistémické modality. S jakou mírou jistoty zprostředkovávají sdělovaný obsah a co to ve výsledku znamená a vypovídá o objektivitě textu. Nalezené prvky epistémické modality budu posuzovat nejen z hlediska lingvistiky, ale také je zasadím do zpravodajského rámce.

Jako zástupce analyzovaných médií jsem zvolila Blesk.cz a iRozhlas.cz. IRozhlas.cz je webový server veřejnoprávního Českého rozhlasu. Český rozhlas je zřízený zákonem a podléhá kodexu, který ho normuje. Kodex ČRo se vztahuje jak na rozhlasové vysílání, tak na jiné výstupy ČRo.

Blesk podle mediálních analýz patří dlouhodobě mezi nejčtenější deník v Česku. Je to komerční médium a jako takové se kodexem řídit nemusí. Řadíme ho mezi tzv. bulvár.

Obě média jsou přístupná v digitalizované a online podobě na webové stránce. Internet považujeme za tzv. nové médium. Podle mediálních analýz dnes veřejnost nejčastěji čerpá informace právě prostřednictvím internetu. Proto jsem zvolila tato média právě v jejich internetové podobě.

V práci nejprve podrobně vysvětlím už zmíněné klíčové pojmy: modalita, žurnalistika, zpravodajství. Nejprve objasním termín modalita obecně, potom se zaměřím přímo na epistémickou modalitu. Ta se vyjadřuje různými prostředky. Ať už pomocí částic, futura, jistotních predikátorů či modálních sloves. Představím také blíže pojem cizí mínění; co za něj můžeme považovat a co nikoliv, obeznámím pojmy žurnalistika, zpravodajství, veřejnoprávní médium a bulvární médium. Vymežím základní pravidla objektivit. Mezi která se řadí už zmíněná práce se zdroji.

V praktické části srovnám deset textů od iRozhlasu.cz a Blesku.cz. Metodologii a výzkumné otázky přiblížím v kapitole 4: Analýza vybraných seriózních a bulvárních textů.

2 MODALITA

Modalita není v české lingvistice chápána zcela jednotně. Obecně se ale dá vyložit tak, že „věta vedle vlastního obsahu (propozice) obsahuje informace týkající se způsobu platnosti obsahu.“ (Blasczyk, Karlík 2017) Jde například o takové kategorie, jako nutnost, možnost, vůle, zájem, jistota aj. Modalita je pak vyjádřena pomocí gramatických, lexikálních nebo prozodických prostředků.

M. Grepl (1973) rozlišuje modalitu konstitutivní a fakultativní. Konstitutivní modalitou je tzv. modalita obecná (postojová), která je podstatným znakem každé výpovědi. (Grepl 1973: 23) U ní rozlišuje 4 typy modálních statusů: oznámení, rozkaz, otázku a přání. Vyjadřována bývá pomocí partikule, slovesného modu, slovosledu nebo intonací.

Fakultativní je modalita jistotní (epistémická) a modalita voluntativní. Oproti obecné modalitě nemusejí být ve větě vůbec vyjádřeny. Pokud jsou, navazují na postojovou modalitu, kterou dále rozvíjí.

„Voluntativní modalita se nejčastěji definuje jako vztah činitele (původce) děje k jeho realizaci: nutnost, možnost a záměr. Přitom platí, že nutnost, možnost vykonat nějaký děj (činnost) vychází ze samého činitele, např.: Petr může opět chodit (= už se uzdravil a je zase schopen chůze), nebo je určena někým jiným, často i mluvčím, např. Petr musí zůstat (= já chci, aby Petr zůstal), Petr smí (může) zůstat (= já svoluji, aby Petr zůstal) apod.“ (Grepl 1973: 29) Oproti postojové modalitě se realizuje jen ve 3 typech modálních statusů (oznámení, otázka, přání), v imperativu je nerealizovatelná. Bývá vyjadřována zejména lexikálními prostředky.

Modalita epistémická vyjadřuje míru jistoty mluvčího o platnosti obsahu výpovědi. Jistotní modalita bývá vyjádřena pomocí modálního slovesa, modální partikule nebo slovesem být s modálním adjektivem či jistotními predikáty.

Někteří lingvisté definují ještě modalitu skutečností nebo modalitu evaluativní (hodnotící). „Skutečností modalita je modální význam týkající se nepodmíněnosti/podmíněnosti (popř. reálnosti/nereálnosti) popisovaného děje, stavu apod.“ (Panevová 2014: 252) Vyjadřována pak bývá kondicionálem a indikativem.

Modalitu posuzujeme také z hlediska její objektivní a subjektivní. Jako objektivní jsou vnímány modalita skutečností a voluntativní, protože: “postihují vztah výpovědi ke skutečnosti.“ (Panevová 2014: 250) Oproti tomu postojová a jistotní modalita postihují vztah mluvčího k propozici a vnímáme je jako subjektivní.

Někdy bývá do modalit zahrnována také citovost. Většina jazykovědců se ale shoduje, že do modálních kategorií nepatří.

2.1 JISTOTNÍ MODALITA (EPISTÉMICKÁ)

Jistotní modalitu (jinak nazývanou také pravděpodobností) chápeme jako signalizaci míry jistoty mluvčího o platnosti sdělovaného obsahu. Jde o subjektivní typ modalit. Realizuje se pouze v oznamovacích a tázacích větách. Vyjádřena je modálním slovesem, modální partikulí nebo slovesem být s modálním adjektivem a jistotními predikáty.

Eva Buráňová (1979) považuje za primární prostředky ve vyjadřování jistotní modalit zejména prostředky lexikální (epistémické predikáty, epistémické partikule). Za sekundární pak některá vlastní modální slovesa a futurum.

2.1.1 Míra jistoty

Grepl (1998) rozlišuje 4 typy jistotního přesvědčení o platnosti nebo naopak neplatnosti obsahu: plnou jistotu, vysoký stupeň přesvědčení, střední stupeň přesvědčení a nízký stupeň přesvědčení. Podobného rozdělení se drží také Štícha v Akademické gramatice spisovné češtiny. František Štícha rozděluje pravděpodobnost také podle dalších dvou kategorií. Kdy jistotní modalita vyjadřuje míru jistoty o všeobecném názoru. Např.: „*Je jisté, že Belgie je mimořádně důležitou křižovatkou evropského života.*“ (Štícha 2013: 777) Nebo kdy jistotní modalita vyjadřuje stupeň (ne)jistoty jako svoji osobní zkušenost nebo přesvědčení.

Např.: „*Jsem si jist, že demokracie v Iráku zvítězí.*“ (Štícha 2013: 777)

a) Plná jistota

Je-li mluvčí o platnosti obsahu přesvědčen, tj. obsah se podle něj shoduje se skutečností, nebývá to obvykle zdůrazňováno specifickými prostředky, výjimkou je sloveso „*vím*“. Štícha tvrdí, že je třeba rozlišovat fakt, kdy mluvčí opravdu ví, „protože jde o fakt, který zažil, který přijal svými smysly, od těch případů, kdy M vyslovuje pouhou domněnku o existenci faktu (události, stavu apod.)“ (Štícha 2013: 776) Např.: „*Já vím, že bude pršet.*“ Oproti tomu pro Grepla není pravdivost tvrzení rozhodující. „Rozhodující je, že mluvčí sdělení jako jisté a zaručené podává.“ (Grepl 1998: 481)

b) Vysoký stupeň přesvědčení, obsah je vysoce pravděpodobný

Míra přesvědčení je velice vysoká a blíží se k hranici 100 %. Pokud uvažujeme o stupni přesvědčení, že sdělovaný obsah výpovědi neplatí, blíží se pak hodnota téměř k 0 %.

c) Střední stupeň přesvědčení, obsah je středně pravděpodobný

Jistota mluvčího je vyšší než 50 %. Stejná hodnota platí i v případě přesvědčení o neplatnosti obsahu.

d) Nízký stupeň přesvědčení, obsah je málo pravděpodobný

Míra přesvědčení mluvčího o platnosti obsahu výpovědi se pohybuje kolem hranice 50 %.

M. Čejka (1980) považuje toto dělení za zbytečné a rozlišuje pouze dva stupně přesvědčení. „V našich úvahách má smysl rozlišovat dvě hodnoty JM: plné přesvědčení mluvčího o pravdivosti propozičního obsahu výpovědi a neplné přesvědčení mluvčího o pravdivosti obsahu. (Zda je třeba rozlišovat více než dvě hodnoty JM, je sporné. Zdá se však, že na úrovni gramatického popisu jazykového systému by to bylo v každém případě nadbytečné.)“ (Čejka 1980: 53)

2.1.2 Jistotní predikátory

Pokud je epistémická modalita vyjádřena pomocí predikátorů, má výpověď strukturu podřadného souvětí. Predikátor je pak větou hlavní. Např.: *Mám pocit, že..., Jsem přesvědčený, že...*

Užívá se zejména sloves sentiendi (slovesa myšlení a usuzování): „Slovesa sentiendi mají jednu zajímavou formální vlastnost, totiž tu, že vedlejší věty jimi uvozené jsou připojovány pravidlem jen pomocí spojky *že*.“ (Hlavsa 1979: 105–107)

Základní výrazy, které patří mezi jistotní predikátory, jsou tyto: *jsem přesvědčen, soudím, je pravděpodobné, je možné, připadá mi, je vyloučeno, tuším, je jisté, není pochyb, je nesporné, mám za to* atd. Přičemž vysokou míru přesvědčení vyjadřují výrazy: *je jisté, není pochyb, jsem přesvědčen*. Střední vnímáme predikátorem: *(ne)myslím, že*. Nízkou pak výrazy: *není možné, je nepravděpodobné, lze pochybovat, je možné*.

Do kategorie spadají také některé frazeologické výrazy typu: *sázím se, dám krk za to* atp.

2.1.3 Modální částice

Míra jistoty bývá vyjadřována také pomocí částic. Někdy bývají označovány jako větná příslovce. Nevstupují do syntaktických vztahů s jinými větnými členy, samy nejsou větným členem a mají povahu vsuvek.

Mezi nejběžněji užívané partikule při vyjadřování epistémické modalitě patří: *asi, možná, snad, nejspíš, patrně, třeba, určitě, pravděpodobně, zajisté, jistě, bezpochyby, nepochybně, nesporně*.

Rovněž sem ale řadíme víceslovné výrazy: *pokud se pamatuji, podle všech známek, podle všeho, jak to vypadá apod.* „Mezi epistémickými predikátory a partikulemi není tedy ostrá hranice. Mnohé predikátory nabývají jako vsuvky povahy partikulí.“ (Grepel 1995: 625)

Stojí-li na začátku věty, nepojí se s vedlejší větou a se spojkou *že*. Např.: *Dcera se podle všeho ještě nevrátila z nákupu.*

Mezi modální částice, které vyjadřují vysokou míru přesvědčení, patří: *určitě, nepochybně, bezpochyby, zajisté, nejspíš*. Střední míru vyjadřují částice: *asi, možná, patrně*. Ty partikule, které vyjadřují vysokou míru přesvědčení o platnosti obsahu, mohou, ale nemusejí nést větný přízvuk. Částice, které ale vyjadřují vysoký stupeň přesvědčení o neplatnosti obsahu, ho nesou vždy. Např.: *Adam to sotva udělal*. Částice, které vyjadřují nízký a střední stupeň přesvědčení nebývají nositeli přízvuku.

Pro zesílení sdělení je také možné částice kombinovat. Je také možné nakombinovat částice s různou mírou pravděpodobnosti. „Jako jistý rozpor a paradox se na první pohled může jevit kombinace partikule *asi*, vyjadřující střední míru pravděpodobnosti, a partikule *určitě*, vyjadřující plnou jistotu. Ve skutečnosti tu však jde o různé způsoby subjektivizace sdělení, která je v přirozených jazycích běžným jevem.“ (Štícha 2013: 780) Např.: *My asi určitě nepřijedeme.*

2.1.4 Modální slovesa

Vysokou míru pravděpodobnosti vyjadřuje sloveso *muset*. Pokud vyjadřuje neplatnost propozice, je kladné *muset* spojeno s negovaným infinitivem. Např.: *Musel ty peníze nedostat*. Nízký stupeň přesvědčení bývá v případě přesvědčení o platnosti vyjádřen slovesem *moci*. V případě přesvědčení o neplatnosti pak negovaným slovesem *nemuset*.

Nízký stupeň přesvědčení může vyjadřovat také modální sloveso *moci*. Např.: *Mohl se splést*.

2.1.5 Gramatické prostředky

Méně jistá tvrzení až se střední pravděpodobností, jsou tvořena pomocí slovesného futura. Např.: *Ty tkaničky nebudou dobře utažené.* „Futurum bývá mnohdy doplňováno pravděpodobnostními částicemi *asi, nejspíš, sotva apod.* Př.: Většinu mých oblíbenců *asi* nebudete znát.“ (Štícha 2013: 778)

V mluvených projevech se také jako gramatického prostředku využívá speciálních výpovědních forem. „Co do původu jsou to většinou „osamostatnělé“ vedlejší věty nebo „pokleslé“ útvary souvětí. Původní spojky v nich nabyly povahy částic.“ (Grep1998: 484)
Např.: *Že on na to nepřišel!*

2.1.6 Cizí mínění

S epistémickou modalitou je úzce spjata kategorie evidenciality, která udává, jakým způsobem se mluvčí k informaci dostal. „Evidencialita je pragmatickým faktorem, který podobně jako vyjadřování postojů např. k pravdivosti obsahu výpovědi (viz epistémická modalita) ovlivňuje kvalitu komunikace a dokresluje komunikační událost.“ (Hirschová, 2017) Někteří jazykovědci vnímají evidencialitu jako samostatnou kategorii, která s epistémickou modalitou úzce souvisí, jiní přímo jako součást epistémické modality, jako tzv. cizí mínění.

Cizí mínění znamená distancování se od záruk pravdivosti. Novináři se o zdroje opírají také v případech, kdy chtějí svou důvěryhodnost naopak zvýšit. „Původcem modality tu tedy, přesněji řečeno, je původce míry pravděpodobnosti, tj. ta osoba, z níž vychází úsudek o míře pravděpodobnosti realizace děje. Ačkoli nás běžně uváděné příklady svádějí k tomu, abychom za tuto osobu považovali vždy mluvčího, je třeba vzít v úvahu i případy jiné.“ (Buráňová 1979: 98–101)

Cizí mínění vyjadřujeme zejména tzv. řečovými slovesy (tzv. verba dicendi: *říkat, slyšet, psát, dozvědět se, zjistit*) Cizí mínění vyjadřujeme také pomocí sloves myšlení a usuzování (tzv. verba sentiendi), která jsou díky své bohaté sémantice brána jako příznaková.

Původce informace může být anonymizován. Např.: *Říká, se že se to stane.* „Jsou-li užita ve formě transponované 3. os. pl. Může být informace autorizována jménem v pozici s formou určení místa. Např.: *V televizi hlásili, že bude dražší nájemné.*“ (Grepl M., Karlík P. 1998: 485) Jedná se o tzv. hearsay informaci, tedy informaci bez uvedení zdroje. Pokud zdroj mluvčí zná, užíváme angl. termínu quotative. „Vždy je informace autorizována ve výpovědích, v nichž je zdroj informace vyjádřen podmětem (Petr říkal / Telegraf přinesl zprávu, že bude zdraženo nájemné), n. předložkovou skupinou podle NSgen“ (Grepl M., Šimík R. 2017)

Předložkové spojení *podle + substantivum v genitivu*, které je právě hojně využívané v žurnalistice, považuje Eva Buráňová jako záměrovou (postojovou) modalitu, která jen přenáší informaci. Většina lingvistů ale spojení řadí do kategorie evidenciality nebo epistémické modality (cizí mínění). V této práci tuto adverbialní konstrukci považují za vyjádření cizího mínění.

Cizí mínění vyjadřují také některé částice (*prý, snad, údajně*) a modální sloveso *mít*. Např.: *Má pršet.*

3 ŽURNALISTIKA

Žurnalistiku chápeme jako práci novináře a výstupy jeho práce. Novinář informuje o aktuálním dění, případně o svých názorech. Žurnalistika je ale dost široký pojem. Můžeme ji členit podle několika kritérií.

Základní dvě odvětví žurnalistiky tvoří publicistika a zpravodajství. Hlavní úloha zpravodajství je přinášet objektivní fakta, která jsou předávána příjemcům. Oproti tomu publicistika může být subjektivnější. „Na rozdíl od zpravodajství, kde se uplatňují především fakta, publicistika kromě informací obsahuje názor, hodnocení, individuální přístup, zahrnuje pojmy, soudy, postoje, kombinuje analytický a syntetický přístup, jejím výsledkem je poznání a eventuálně přesvědčení a získání recipienta.“ (Osvaldová a spol. 1999: 146)

Rozlišujeme také formu médií. Jako první se objevily tištěné noviny, a to téměř dvě stě let po vynálezu knihtisku. Byly to spíše takové prototypy novin, které rozšířily už existující formu letáků. Po polovině 19. století přibýly k textu také fotografie. S rozvojem techniky ve 20. století

se pak objevují první audiovizuální média. (Osvaldová a spol. 1999). V dnešní době využíváme jako zdroj informací hlavně internet „Internet postupně přebírá mnohé funkce tradičních masových médií.“ (McQuail 2009: 566)

Žurnalistiku je pak také možné dělit podle jejího zaměření třeba na sportovní, politickou, ekonomickou apod.

3.1 ŽURNALISTIKA NA INTERNETU

Proměny a vývoj médií v čase si vyžádaly rozdělení na nová a stará média. Hranice není přesně stanovena, přesto nová média mají podstatné rysy, kterými se od starých odlišují: „Vzájemné propojení, přístupnost pro individuální uživatele jako odesílatele i příjemce, interaktivita, rozmanité způsoby použití a otevřený charakter, všudypřítomnost a decentralizace“ (McQuail 2009: 149). Internet tak lze za nové médium považovat.

Od „tradičních“ médií se internet liší působením na příjemce, který má mnohem větší možnost rozhodnout, který produkt se masovým stane a který nikoliv. „Internet je médium, jehož hnací silou je uživatel. Zda se daná webová stránka stane sdělením masové komunikace, rozhoduje nejen systém, který mediální produkt (noviny, časopisy, rozhlasové a televizní pořady) distribuuje, ale především příjemce sdělení, který si danou webovou stránku vyhledá a začne ji periodicky navštěvovat.“ (Jirák, Wolák 2007: 119).

Internet zvládá kombinovat text, zvuk i obraz, což dává žurnalistům velké možnosti. K článku může být připojena audio stopa nebo reportáž. Obsah se pak k příjemci dostane prostřednictvím hypertextu.

Internetovou žurnalistiku rozdělujeme na dvě skupiny. Na webové stránky, které nabízejí obsah už existující žurnalistiky (digitalizované noviny, přenosy televizních stanic). Nebo na webové stránky s původním žurnalistickým materiálem, dostupným jenom na internetu. „Některé z nich si získali prestiž v žurnalistických kruzích a bývají citovány i jako zdroj, např. internetové deníky Neviditelný pes, Britské listy, Novinky apod.“ (Osvaldová, Halada a spol. 1999: 220)

Výhodou internetové žurnalistiky, a to hlavně ve zpravodajství, je možnost rychlé reakce na aktuální situace a rychlé předávání informací čtenáři. Kombinace všech výše zmíněných

faktorů dělá z internetu populární médium. „V zemích s rozvinutou komunitou internetových uživatelů přestávají být prvotními a hlavními zdroji denních informací nejen noviny, ale i rozhlas a televize distribuované tradičním způsobem, tj. zemskými vysílači, kabelem a satelitem,“ (Jirák, Wolák 2007: 120)

Jako nevýhodu internetu můžeme vnímat nutnou počítačovou gramotnost nebo jeho nízkou regulaci. „Fámy na internetu mohou být účinnější a je stále obtížnější je rozpoznat.“ (Jirák, Wolák 2007: 137)

3.2 INFORMAČNÍ KVALITA ZPRAVODAJSTVÍ

Zpravodajství, jak už jsem zmínila, by na rozdíl od publicistiky mělo být nestranné a nemělo by vyjadřovat autorův postoj a názor. Shromažďuje fakta a události, které dává do souvislostí a vybírá podstatné informace. Ty následně prostřednictvím médií předává příjemci.

Společnost od zpravodajství očekává, že bude nestranné, nezávislé, objektivní, ověřené, srozumitelné, aktuální. Tato očekávání shrnuje T. Trampota (2006) v monografii Zpravodajství jako tzv. normativní požadavky na zpravodajství (sem řadí mj. představy příjemců zpráv, kodexy mediálních společností, legislativní úpravy). Za stěžejní požadavky pak považuje objektivitu, vyváženost a nestrannost.

3.2.1 Objektivita

Objektivita je mezi mediálními teoretiky zpochybňovaný výraz. Podle mnohých jí totiž nelze vůbec dosáhnout. „I pečlivě srovnaná fakta nemusejí dávat dohromady pravdivý obraz. Vždy může existovat více pravd, a to i z pohledů tzv. nezaujatých pozorovatelů.“ (Osvaldová a spol. 2011: 11) Všeobecně vzato ji chápeme jako nepředpojatost, oddělování názorů od faktů, věcnost a uvádění zdrojů. Jako neobjektivitu společnost vnímá zpravodajství opačné: manipulaci s pojmy, užívání neověřených zdrojů, překrucování reality, zdůrazňování jedněch názorů na úkor druhých apod.

McQuail (2009) i Trampota (2006) s odkazem na Westerstahla (1983) považují za složky objektivity faktičnost a nestrannost.

1. Faktičnost

do té podle Westerstahla spadají tyto tři pojmy: pravda, relevance a informovanost. Přičemž pravdivost hodnotí důvěryhodnost zprávy, zda jsou dostatečně oddělovány názory od faktů (odkaz na zdroj informace), nakolik je informace přesná (bez faktických chyb) a zda nedochází k úmyslnému zatajování faktů. Relevance řeší, zda se k problematice vyjádřili všichni důležití aktéři, zda nic podstatného nechybí, jaký byl výběr oficiálních zdrojů. Zároveň zahrnuje otázku potřeby zprávy pro publikum. Informovanost je tzv. pragmatická stránka informace. Řeší, jestli se informace skutečně dostane k publiku, jak ji příjemce pochopí a zapamatuje si ji.

2. Nestrannost

Nestrannost pracuje s kategoriemi vyváženosti a neutrální prezentace. „Nezaujatost předpokládá „neutrální postoj“ a musí jí být dosaženo kombinací vyváženosti (stejný nebo poměrný čas/prostor/důraz) protichůdných výkladů, pohledů nebo verzí událostí a neutrality při prezentaci“ (McQuail 2009: 212)

Podle Karla Šebesty (2011) je neobjektivní z pohledu mluvčího používat hodnotící postoje a citové zaujetí. Zároveň je důležité dodržovat neutralitu při výběru lexikálních prostředků, tzn. užívat spisovný jazyk, ustálené způsoby vyjadřování a omezovat aktualizace.

3.2.1.1 Zdroj informací

Jedním z důležitých prvků k zachování objektivity je původ informace. Dotýká se hlavně kategorie faktičnosti a pravdivosti, která rozlišuje fakta na jedné straně a pouhé domněnky, spekulace a názory na straně druhé. V žurnalistice se pracuje s termínem zdroj. „Odkázat na zdroj informace patří k základním povinnostem zpravodaje, neboť zpráva s identifikovaným zdrojem je věrohodnější...“ (Osvaldová a spol. 1999: 211) Zdroj není třeba uvádět, pokud jde o všeobecně známou informaci, pokud informace už byly zveřejněny nebo se jedná o nezpochybnitelná fakta. Novinář neuvádí jako zdroj sám sebe.

Podle Světlany Hlavčákové (2000) je možné za zdroj považovat: novináře, otevřené zdroje (jiná média), tiskové agentury, oficiální zdroje (úřady, politické strany), internet, tisková oddělení,

databáze, archivy, anonymní zdroj aj. Za nejméně věrohodný je pak nejmenovaný (anonymní) zdroj.

T. Trampota (2006) s odkazem na L. Sigala (1973) rozlišuje tři základní typy komunikačních kanálů. Za tzv. rutinní považuje oficiální jednání, tiskové agentury, volební výsledky, projevy. Za neformální bere úniky informací, zprávy od jiných zpravodajských organizací nebo rozhovory s reportéry a za iniciované vlastní činnost reportéra.

Všeobecně platí, že zdroj použitý ve zpravodajství by měl být důvěryhodný a spolehlivý. Pravidlem bývá užití jednoho oficiálního zdroje nebo dvou na sobě nezávislých zdrojů. Mnohdy je užívání zdrojů vymezeno tzv. kodexem. „Důvody důsledného užívání zdrojů jsou dva, za prvé příjemce má právo poznat informátora, aby mohl zaujmout vlastní stanovisko k jeho důvěryhodnosti. Za druhé, agentura chrání svoji reputaci před možným popřením a zpochybněním zprávy. Což se stává v případě sporných a protichůdných vyjádření.“ (Hlavčáková 2001: 64).¹

V lingvistice se specifikace zdroje informace označuje jako evidencialita (jinak také epistémická modalita – cizí mínění, viz výše) „Je významný rozdíl, pokud mluvčí obsah své výpovědi prezentuje jako danost, která není nijak modifikovaná (prostý indikativ), n. pokud adresáta informuje, že nějakou událost sám viděl, slyšel, cítil, zda se o něčem z určitých důvodů domnívá, že se to stalo, n. naopak pokládá za nutné upřesnit, že sdělovanou informaci převzal.“ (Hirschová 2017)

3.3 SERIÓZNÍ A BULVÁRNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

Veřejnoprávní média jsou zřízena zákonem a musí při své práci zohledňovat tzv. etický kodex. Moje práce se věnuje zpravodajské tvorbě Českého rozhlasu. Proto se dále budu věnovat Kodexu ČRo. Ten se vztahuje, jak na samotné rozhlasové vysílání, tak i na zmíněný webový portál iRozhlas.cz. „Kodex ČRo definuje práva a povinnosti Českého rozhlasu a jeho zaměstnanců vzhledem k veřejnosti.“ (Rozhlas.cz) Jedním z pravidel Kodexu ČRo je:

¹ Přeloženo ze slovenského originálu.

„V zájmu uchování nestrannosti a neutrality se Český rozhlas jako instituce musí zdržet zveřejňování vlastních stanovisek k záležitostem veřejného zájmu, vyjma záležitostí dotýkající se činnosti vymezené mu zákonem a otázek regulace rozhlasového vysílání.“

(1.4, Kodex ČRo). Dodržování Kodexu hlídá Rada Českého rozhlasu, kterou jmenuje Poslanecká sněmovna.

Soukromá média si mohou kodex také zřídit, povinný pro ně ale není. Novináři mohou vycházet z Etického kodexu Syndikátu novinářů. Závazný je ale pouze pro členy Syndikátu. Problém mohou mít soukromá média v momentě, kdy je někdo zažaluje za nepravdivou informaci, pomluvu atd. Dozorčí orgán nemají.

Soukromá média vznikla hlavně za účelem zisku. Veřejnoprávní za účelem objektivního informování veřejnosti. Placena jsou z koncesionářských poplatků a nikdo je nevlastní.

Bulvár pochází z francouzského boulevard neboli promenáda, široká třída. Původně se takto označovaly noviny prodávané kameloty na ulici. Tyto noviny byly laciné a dostupné pro širokou masu obyvatel. „Postupně se slovo bulvár stalo synonymem pro neseriózní, neověřený, hovívící vkusu ulice, laciný, pokleslý typ novin či časopisů.“ (Osvaldová a spol. 1999: 32)

Standardní média by měla pracovat hlavně s informacemi a kontextem, bulvár hraje hlavně na emoce. „Lze také říci, že bulvár je založen na transféru emocí místo informací.“

(Karel Hvižd'ala 2007)

V Česku nejsou bulvární média jako třeba jinde v zahraničí (tzv. tvrdý bulvár). Podle mediálních analytiků jim ale chybí protiváha v podobě seriózních médií. Ta totiž mají tendenci být pop-novinami. Tedy něčím na pomezí serióznosti a bulvárnosti. „Nejde uvažovat o ostrém protikladu bulvární – nebulvární, ale jen o škále. Můžeme si například vytvořit škálu „bulvár – popnoviny/masový tisk – seriózní tisk“ (Jiráček 2007)

Absenci seriózního média v Česku vnímá i B. Osvaldová, která to zdůvodňuje i nedostatkem čtenářů těchto médií. Jedním z důvodů bulvarizace je, že se čeští žurnalisté po roce 1990 dostali (jako v jiných demokratických zemích už dávno) pod tlak vyvolávaný soupeřením o čtenáře, posluchače, diváka. Tento omyl přetrvává a vede ke zbytečné snaze zabrat prostor, který

některým typům médií stručně řečeno nepřísluší (médiá veřejné služby fungují jinak než média komerční).“ (Osvaldová, Kopáč 2006: 13)

4 ANALÝZA VYBRANÝCH ČLÁNKŮ Z BULVÁRNÍHO A SERIÓZNÍHO TISKU – METODIKA

Celkem porovnávám 10 článků publikovaných na stránkách iRozhlas.cz a Blesk.cz. Jedná se vždy o texty, které se zabývají stejným tématem. Nikdy se nejedná o převzaté a zveřejněné tiskové zprávy, nebo zprávy agentur. Zajímaly mě autorské texty a vlastní práce novináře, který maximálně agenturu využívá jako zdroj. Text vnímám jako celek. V analyzovaném materiálu je tedy kompletní včetně titulku, perexu a podnadpisů.

Posuzuji, kdo je nositelem informace v jednotlivých textech častěji, jestli mluvčí, tj. autor článku, nebo zda je odkazováno k jiné osobě. Pokud se autor odvolává na jinou osobu, sleduji, jak je toto cizí mínění uvozeno, zda je zdroj informace anonymizován či explicitně uveden. V případě, že původcem informace je mluvčí, řeším, s jakou mírou jistoty informaci uvádí. Pokud informace podává jako zcela pravdivé a jisté, přidávám i žurnalistický pohled, který zkoumá objektivitu sdělované skutečnosti.

V analýze pracuji s počty slov jednotlivých článků, uvádím procentuální zastoupení jednotlivých skupin odpovídajících různé míře jistoty mluvčího o platnosti daného tvrzení. Prezentované informace klasifikuji podle jejich původce na informace prezentované autorem textu jako jeho vlastní mínění a informace prezentovaná autorem textu jako cizí mínění (převzaté z jiných zdrojů). Najít hranici není vždy zcela jednoduché. Pracuji proto vždy ve větších celcích, oddělených buď tečkou nebo čárkou (záleží na významu). Každý celek, na který nenavazuje citace nebo neodkazuje k jiné osobě, považuji za autorský. Každý, kde se vyskytuje odkaz k jiné osobě či k jinému zdroji, hodnotím jako reprodukci cizího mínění.

Z kategorie „cizí mínění“ vyděluji jako samostatnou podkategorii také citace uváděné v uvozovkách. Jako celek citaci vnímám spolu se jménem a funkcí respondenta (popř. jiného zdroje) a s uvozovací větou (*řekl, uvedl, tvrdí*). Každý text klasifikuji na základě výše uvedených kritérií, u každé skupiny uvádím její procentuální podíl na celém textu.

V závěru přináším podrobný a přehledný souhrn, kterým se snažím odpovědět na následující výzkumné otázky:

1. Které médium více informovalo z pozice mluvčího samého (autora článku) a které ve větší míře prezentovalo cizí mínění, tj. převzaté informace? Jakým způsobem, tj. jakými jazykovými prostředky jednotlivá média nejčastěji odkazovala k jiným informačním zdrojům?
2. Docházelo k porušení požadavku objektivity? Pokud ano, v jaké míře?
3. Které médium více využívalo výrazových prostředků signalizujících snížení míry jistoty o platnosti prezentovaného obsahu a jaké?

Podotýkám, že se v práci zabývám epistémickou modalitou, proto nehodnotím žádné porušení objektivity, ke kterému v textech dochází a které nesouvisí s vyjadřováním míry jistoty o platnosti propozice nebo vyjadřováním cizího mínění.

Celé texty jsou k dispozici před jednotlivými analýzami.

5 TEXT Č. 1: POŽÁR ZOO

5.1 TEXT Č. 1 BLESK.CZ

Novoroční tragédie v zoo: Požár zabil třicet opic! Ohromná tragédie postihla na Nový rok zoologickou zahradu v německém Krefeldu. Pavilon opic tam zachvátil požár. I přes okamžitou pomoc hasičů uhynulo několik desítek goril, orangutanů a šimpanzů. Podle dosavadních výsledků vyšetřování požár vznikl poté, co se do zoo snesly zapálené nebeské lampiony. Novoroční tragédie vypukla jen jednačtyřicet minut po půlnoci. Hasiči tentokrát nemuseli vyjždět k hořícím tújím nebo košům. Místo toho vyráželi bojovat proti nemilosrdným plamenům do zoologické zahrady ve městě Krefeld ve spolkové zemi Severní Porýní – Vestfálsko. Plameny zasáhly pavilon opic ve stylu tropického skleníku, který se pro veřejnost otevřel v roce 1975. Na rozloze dvou tisíc metrů čtverečních v něm žili orangutani, šimpanzi, gorily, kosmanovití nebo různé druhy ptáků. Po téměř hodině usilovného hašení oznámila zoo zdrcující zprávy. „V 5:50 hodin se naše nejhorší obavy staly realitou. V pavilonu opic nezůstala naživu žádná zvířata,“ uvedla Zoo Krefeld na svém facebooku. Uhynulo více než 30 zvířat, mezi nimi šimpanzi, orangutani, dvě starší gorily, kaloni a různí ptáci. Škoda se vyšplhala řádově na miliony eur (desítky až stovky milionů korun). „Je to nejtěžší den v historii krefeldské zoo,“ řekl její ředitel Wolfgang Dressler, který se na znamení smutku oblékl do černého. Přežili jen dva šimpanzi, které se z hořícího pavilonu podařilo hasičům zachránit. Utrpěli lehké popáleniny. Oheň nepoškodil výběh pro gorily, který s pavilonem sousedí, a tamní sedmičlenné gorilí rodině se nic nestalo. Zoologická zahrada na Nový rok zůstala pro veřejnost uzavřená a přístupná nebude ani ve čtvrtek. Policisté na místě našli tři létající lampiony, na nichž byla ručně napsaná novoroční přání. Už od roku 2009 je přítom jejich vypouštění v Severním Porýní-Vestfálsku, kde Krefeld leží, zakázáno. Policie vyzvala osoby, které lampiony vypustily, aby se jí přihlásily, což pro ně bude polehčující okolnost. Obyvatele Krefeldu a okolí událost silně zasáhla, ke vstupu do zoo přinášejí květiny, svíčky a plyšová zvířátka. "Uhynuli kvůli vašim silvestrovským radovánkám," stojí na jednom z připojených listků. Na místě je podle agentury DPA i duchovní. Krefeldská zoo je poměrně malá a má pověst zařízení přátelského vůči rodinám s dětmi. Ročně ji navštíví kolem 400.000 lidí. Žije v ní asi 1000 zástupců 200 různých druhů zvířat. Pavilon opic ve stylu

tropického skleníku se pro veřejnost otevřel v roce 1975. Požár v zoologické zahradě zažilo Německo naposledy v listopadu 2010 v Karlsruhe, kde hořelo v tamním dětském koutku. Uhynulo tehdy 26 zvířat, mezi nimi alpaky, trpasličí kozy nebo shetlandští ponyové. Čtyři sloni ze sousedního pavilonu utrpěli popáleniny. Proč požár vznikl, se nepodařilo vysvětlit. Pavilon opic v zoo v německém Krefeldu lehl popelem. Pieta za zvířecí oběti požáru Pavilon opic v zoo v německém Krefeldu lehl popelem. Pavilon opic v zoo v německém Krefeldu lehl popelem.

5.2 TEXT Č. 1 IROZHLAS.CZ

Požár pavilonu v německé zoo zabil přes třicet opic a lidoopů. Oheň zřejmě způsobily lampiony Při požáru, který v noci na středu zasáhl zoologickou zahradu v západoněmeckém Krefeldu, shořel pavilon opic, kde uhynulo přes třicet opic a lidoopů. Informuje o tom agentura DPA. Příčinou požáru byly zřejmě létající lampiony, kterých policisté našli na spáleništi několik.

„Naplnily se naše nejhorší obavy. V pavilonu opic nezůstala naživu žádná zvířata,“ uvedla ráno zoo na svém facebookovém profilu. Později se ukázalo, že oheň zabil celkem třicet opic a lidoopů. Nedotkl se goril v přilehlém výběhu a neštěstí přežili přímo v pavilonu i dva šimpanzi.

Podle německého deníku Bild dostali hasiči v Krefeldu hlášení čtyřicet minut po půlnoci, s ohněm bojovali několik hodin, ale neúspěšně. Požár způsobily zřejmě létající lampiony, policisté jich u spáleniště našli hned několik. Vypouštění takzvaných lampionů přání je přitom skoro v celém Německu zakázané.

„Zatím zjišťujeme, o jaké konkrétní lampiony šlo a odkud se vzaly. Byly na nich osobní vzkazy, ale nejdřív je musíme trochu rekonstruovat. Jsou přirozeně poničené,“ řekl šéf krefeldské kriminální policie Gerd Poppmann s tím, že technici našli v sutinách hned tři takové exempláře.

Uhynula mimo jiné i celá gorilí rodina a taky ptáci z nedalekých klecí. Správci zahrady označují za zázrak, že přežili alespoň dva šimpanzi, kteří jsou jen lehce popáleni. Oheň vedle toho způsobil škody v přepočtu za více než čtvrt miliardy korun.

Vybudovat pavilon trvá roky

„Je to samozřejmě ohromná tragédie, já osobně to vnímám prizmatem ztráty těch lidoopů, i když samozřejmě pro zoologickou zahradu je ztráta pavilonu ohromná rána,“ řekl Radiožurnálu ředitel Zoo Praha Miroslav Bobek.

Pavilon opic ve stylu tropického skleníku se pro veřejnost otevřel v roce 1975. Žili v něm orangutani, šimpanzi, gorily, kosmanovití nebo různé druhy ptáků. Vybudovat nový nebude podle Bobka nic jednoduchého, získat do něj nová zvířata už by ale takový problém být neměl.

„To je na celá léta, protože ho musíte vymyslet, vyprojektovat, získat povolení, postavit ho a tak dále. Pokud by šlo o získání zvířat, tak chovná skupina je jinde a je v pořádku. Takže kdyby šlo třeba o získání gorilích samců pro samice, to by nebyl problém, protože v Evropě je přebytek gorilích samců,“ řekl Bobek.

5.3 VLASTNÍ ANALÝZA

Prvními texty, které porovnáám, jsou články věnující se tématu požáru v německé zoo. Ten vypukl na Nový rok v německém Krefeldu. Zemřelo přes třicet opic a lidoopů. O události informovala obě média.

Analyzovaný text Blesku.cz měl 412 slov. 78 % všech slov textu bylo psáno z pohledu mluvčího. V textu se z pohledu mluvčího nenacházely jiné typy jistoty (nižší míra) než plná. Plná jistota znamená, že mluvčí obsah konstatuje jako zcela jistý fakt, o jehož platnosti nepochybuje. Cizí mínění se vyskytlo ve 22 % všech slov textu. Tvořily ho citace a odkaz na zdroj informace.

V textu iRozhlasu.cz na stejné téma dominovalo cizí mínění. To tvořilo 64 % ze všech slov textu. Druhé místo obsadilo informování z pozice mluvčího, celkem 36 % slov celého textu. Jednalo se o konstatování faktů, které bylo zpravidla ihned doplněno o odkaz na zdroj nebo

bylo podloženo citací. Na rozdíl od Blesku.cz se zde vyskytují také signalizátory snížené míry jistoty o platnosti prezentovaných informací. Autor tedy informaci nepokládá za zcela jistou a sám snižuje její důvěryhodnost použitím modální partikule (8 % výchozího korpusu).

V analyzovaném textu Blesku.cz je zastoupena plná jistota z pozice mluvčího u formulací, které jsou všeobecnými pravdami nebo konstatováním faktů. V těchto případech není nutné zdroj uvádět. V textu najdeme užití plné jistoty u formulace, kdy autor informaci jako zcela pravdivou podává, přesto se jedná spíše o spekulaci nebo vlastní názor.

(1) *Obyvatele Krefeldu a okolí událost silně zasáhla.*

Přestože věta pokračuje informací, že lidé přicházejí zapalovat svíčky, není možné hovořit za všechny obyvatelé Krefeldu. Sdělení můžeme považovat za zavádějící a manipulativní.

Ve vybraném vzorku iRozhlasu.cz jsem nenašla prezentaci faktů z pozice mluvčího s plnou jistotou, která by porušovala prvky faktičnosti – pravdivosti a narušila tak objektivitu článku. V textu se vyskytly také případy, kdy autor není přesvědčený o informaci, kterou říká. Míru jistoty o platnosti obsahu proto snižuje sám, a to celkem třikrát. Distančuje se tak od záruk za pravdivost obsahu. Ve všech případech použil modální částici *zřejmě*. Jednou v titulku a dvakrát v těle textu. Důvěryhodnost *zřejmě* je nad 50 %, představuje tedy střední stupeň přesvědčení. Výpověď je mírou jistoty srovnatelná s jistotním predikátorem *je možné*.

(2) *Oheň zřejmě způsobily lampiony.*

(3) *Příčinou požáru byly zřejmě létající lampiony, kterých policisté našli na spáleništi několik.*

(4) *Požár způsobily zřejmě létající lampiony, policisté jich u spáleništi našli hned několik.*

V analyzovaném materiálu se cizí mínění vyskytovalo u Blesku.cz celkem ve 22 %. Z toho 12 % tvořily citace uvozené přímou řečí, slovesy mluvení a jménem autora citace. Zbýlých 10 % bylo cizí mínění vyjádřené buď pomocí vazby *podle + substantivum v genitivu* nebo pomocí modálního slovesa *mít*. Citace se v textu vyskytla celkem třikrát. Dvakrát se jednalo o vyjádření ZOO, tedy autorizovaný zdroj. Jedenkrát je použit zdroj anonymní. Není jisté, zda ho autor textu zná. Pro kontext, jedná se o vzkaz nalezený na místě. Není ani zcela jistá, zda vzkaz četl osobně na místě autor článku, nebo se jedná o další zprostředkovanou informaci. Z textu totiž přímá účast autora u události nijak nevyplývá.

(5) *"Uhynuli kvůli vašim silvestrovským radovánkám," stojí na jednom z připojených lístků.*

Vazba *podle + substantivum v genitivu* se v textu vyskytla dvakrát. Vždy se jednalo o autorizovaný zdroj. V jednom případě autor užívá modálního slovesa *mít*. Jedná se o informaci bez uvedení zdroje, tzv. hearsay. Informační kvalita výpovědi je tedy narušena.

(6) *Krefeldská zoo je poměrně malá a má pověst zařízení přátelského vůči rodinám s dětmi.*

U iRozhlasu.cz se autor článků distancuje od záruk pravdivosti nebo naopak dokládá svá tvrzení z velké míry citacemi. Ty byly uvozeny slovesy mluvení *říkat* a *uvádět*. Citace se v textu vyskytla celkem ve čtyřech případech, přesto v článku zabírá téměř polovinu textu, pokud do ní započítáváme už zmíněná slovesa mluvení a jméno s funkcí autora výroku.

V jednom případě se jednalo o citaci částečně uvozenou, která po autorizaci pokračovala bez uvození, pouze s odkazem na původce informace.

(7) *„Zatím zjišťujeme, o jaké konkrétní lampiony šlo a odkud se vzaly. Byly na nich osobní vzkazy, ale nejdřív je musíme trochu rekonstruovat. Jsou přirozeně poničené,“ řekl šéf krefeldské kriminální policie Gerd Poppmann s tím, že technici našli v sutinách hned tři takové exempláře.*

Adverbiálního výrazu v konstrukci *podle + genitiv substantiva* je v textu užito k autorizaci zprostředkovaného tvrzení celkem dvakrát. Dvakrát autor odkazuje pomocí sloves na zdroj informace. Používá sloves mluvení² *informovat* a *označit*.

(8) *Správci zahrady označují za zázrak, že přežili alespoň dva šimpanzi, kteří jsou jen lehce popáleni.*

² Do sloves mluvení kromě známých slov, která vyjadřují řečovou činnost patří i slovesa jiná: „patří sem rozsáhlá, sémanticky heterogenní množina sloves označujících nikoli výhradně řečovou činnost, nýbrž aktivity realizovatelné verbálně“ (Hirschová 2017)

(9) Při požáru, který v noci na středu zasáhl zoologickou zahradu v západoněmeckém Krefeldu, shořel pavilon opic, kde uhynulo přes třicet opic a lidoopů. Informuje o tom agentura DPA.

6 TEXT Č. 2: JMENOVÁNÍ S. KŘEČKA OMBUDSMANEM

6.1 TEXT Č. 2 BLESK.CZ

Brno, svérázných lidí plno. Rvačkou ultralevicových výtržníků s policií skončilo ve čtvrtek přebírání úřadu ombudsmana v Brně. Novému ochránci práv Stanislavu Křečkovi se pokusili zabránit ve vstupu do úřadu a neuposlechli výzvu zástupců městské části ani policie, aby vchod do budovy neblokovali. Policie zadržela podle posledních informací sedm lidí a vchod uvolnila. Křeček se tak asi po deseti minutách čekání před budovou dostal do úřadu. V kanceláři mu agendu předala jeho předchůdkyně Anna Šabatová, která byla viditelně dojatá.

Aktivisté vedení Jakubem Patočkou (46, exČSSD) bránili vlastními těly Stanislavu Křečkovi ve vstupu do úřadu. „No pasarán, (neprojdou-pozn. red.)“, křičeli Křečkovi odpůrci, pochytali se za ruce a lehli na schodiště. Šokovaný ombudsman musel čekat, až odpůrce za potlesku hloučku jeho příznivců odnese ze schodů policie. Bývalý předseda Strany zelených a exčlen ČSSD Jakub Patočka si na adresu svého bývalého spolustranika Křečka nebral servitky. „Pan Křeček nemá kvalifikaci daný úřad spravovat. Odpírám proto České republice v dané věci poslušnost,“ dodal.

Viditelně otrávený Křeček uvnitř budovy Blesku řekl, že jednání aktivistů není přijatelné. „Dnes zablokují ombudsmana, který ani nemá žádné výkonné pravomoci, zítra Sněmovnu, pozitíří znemožní přijít na Hrad prezidentovi,“ nechal se slyšet Křeček.

Policie zajistila sedm lidí. „Padly výzvy, osoby před úřadem těch výzev nedbaly, takže za pomoci donucovacích prostředků jsme je zajistili. Po provedení nutných úkonů byli propuštěni na svobodu a přestupek bude oznámen správnímu orgánu k projednání,“ řekl policejní mluvčí David Chaloupka.

Podle tajemníka městské části Brno-střed Petra Štíky se dotyční dopustili přestupku neuposlechnutí výzvy k rozpuštění shromáždění. Důvod výzvy byl podle něj ten, že se účastníci dopustili hrubé neslušnosti. V místě byla dvě shromáždění, ani jedno z nich podle Štíky nebylo oznámené. Štika uvedl, že by se věc mohla k přestupkové komisi městské části dostat odhadem za sedm až osm měsíců. Fyzickým osobám za daný přestupek podle Štíky hrozí pokuta až 15 000 korun.

Křeček nevyklučuje na úřadu personální změny

Křečka zvolili ombudsmanem minulý týden poslanci, tento týden ve středu ve Sněmovně složil slib. Funkce v Brně se ujal dnes. Poté, co se setkal se svojí předchůdkyní Annou Šabatovou, si se svojí zástupkyní Monikou Šimůnkovou předběžně rozdělil agendu.

Odchod Šabatové z úřadu zachytila na video reportérka České televize Barbora Měchurová. Na záznamu je vidět, že dosavadní ombudsmanka je ze svého posledního dne v úřadu dojatá - když jí děkují zaměstnanci, utírá si u toho slzy.

Šimůnková se bude věnovat lidsko-právní agendě jako například monitoringu úmluvy o právech zdravotně postižených lidí či agendě lidí omezených na svobodě. Křeček si převezme agendu stížností, třeba stavebnictví či pozemkové právo. Jde o oblasti, které měl na starosti ve své předchozí funkci zástupce ombudsmana. Rozpory podle obou zatím panují ohledně agendy diskriminace, kterou by si Šimůnková také chtěla převzít, podle Křečka ale o tom ještě budou diskutovat.

„Rozdílné názory mezi ochráncem a jeho zástupcem, to není nic nového, vždycky to tady bylo. Ale jde o to, aby to nepřerostlo v degradování smyslu instituce,“ uvedl Křeček.

Křeček nevyloučil, že v úřadu budou nějaké personální změny. „Personální změny jsou nezbytné. Pokud přijde nový šéf do úřadu, tak vždycky nějaké změny jsou, ale nic zásadního v tuto chvíli nechystáme,“ řekl na dotaz Křeček. Už dříve uvedl, že zváží převedení části právníků na jinou agendu. Dnes k tomu řekl, že se musí uvážít, zda se dotyční lidé opravdu zabývají tím, co úřadu ombudsmana náleží.

6.2 TEXT Č. 2 IROZHLAS.CZ

Křeček se ujal funkce ombudsmana. Vstup do úřadu zablokovali jeho odpůrci
Stanislav Křeček se ve čtvrtek dopoledne ujal funkce ombudsmana. Před budovou úřadu se sešli odpůrci i příznivci jeho zvolení. Podle odpůrců nemá Křeček ponětí o mezinárodní shodě v pojetí lidských práv. Naopak podpořit Křečka přišlo přibližně deset lidí. Na místě zasahovala policie, která zadržela sedm osob.

Před sídlem veřejného ochránce práv se sešli příznivci i odpůrci nově zvoleného ombudsmana. Stanislav Křeček se ve čtvrtek v Brně ujal funkce, řekla mluvčí kanceláře ombudsmana Iva Hrazdilková. Oba tábory si přinesly transparenty, Křečkovi zastánci hlasitě prezentovali své názory. Ombudsmanovi Křečkovi se pokusili jeho odpůrci zabránit ve vstupu do úřadu v Brně. Po zásahu policie, která zadržela sedm lidí, prošel dovnitř.

Nový ombudsman Stanislav Křeček už je uvnitř budovy a převzal úřad. K protestům řekl: “Nepouštět někoho, kdo byl legálně zvolen, do úřadu, to nemůžeme připustit a nesmíme takovým lidem ustupovat.”

Odpůrci blokovali vstup

Před budovou se sešla dvacítká odpůrců, kteří stáli na schodech do budovy. Měli v plánu blokovat Křečkovi vstup. Sešli se na popud novináře Jakuba Patočky, který k tomu vyzval na sociální síti. Podle nich Křeček nemá kvalifikaci daný úřad spravovat, prezident jej proto neměl navrhnout, a sněmovna jej proto neměla zvolit. Na transparentech byly vidět hesla jako „Křeček ombudsmanem, kozel zahradníkem,“ nebo „Stát, který nechrání práva svých menšin, je na cestě k fašismu“. Podle ombudsmanových odpůrců se Křeček projevuje jako člověk, který nemá ponětí o mezinárodní shodě v pojetí lidských práv.

Podporovatelů Křečka bylo asi deset, zabrali místo na chodníku před budovou. Křečkovi podporovatelé drželi v ruce cedule například s nápisem: „Vážený pane Křečku, přejeme vše nejlepší v nové práci ombudsmana.“

6.3 VLASTNÍ ANALÝZA

Oba texty se věnují přebrání úřadu nově zvoleného ombudsmana Stanislava Křečka. Zastoupení cizího mínění, citací a výpovědí mluvčího je v obou případech procentuálně podobné. U Blesku.cz tvoří informace mluvčího 42 % všech slov textu. Odkaz na zdroj a citace tvoří 58 % všech slov textu. Jak u cizího mínění, tak u informací mluvčího byla sdělení prezentována s plnou jistotou. V textu iRozhlasu.cz tvoří 44 % slov textu sdělení prezentována z pohledu mluvčího, a to vždy v plné jistotě. 56 % slov textu odkazuje k jiným osobám, 38 % textu tvoří přímo citace.

Přesto se v obou textech najde řada rozdílů v přístupu k informacím. IRozhlas.cz zmiňuje, že nového ombudsmana vítali odpůrci, ale i příznivci. Blesk.cz mluví jenom o odpůrcích. Tím jsou porušeny prvky faktičnosti, kdy dochází k úmyslnému zatajování faktů. U Blesku.cz jsou také problémové některé výroky mluvčího, které jsou podávány s plnou jistotou, jejich obsah je ale mírně zavádějící. S tím se setkáváme hned v titulku článku.

(10) *Levicoví aktivisté se kvůli Křečkovi poprali s policií. Šabatová při odchodu plakala*

Přímo o rvačce není v těle textu dále zmínka. Užita je jedna citace o zásahu policie, která ale nepotvrzuje autora slova. Informaci, kterou autor textu podává jako fakt, je možné označit za nepravdivou.

(11) „*Padly výzvy, osoby před úřadem těch výzev nedbaly, takže za pomoci donucovacích prostředků jsme je zajistili. Po provedení nutných úkonů byli propuštěni na svobodu a přešupek bude oznámen správnímu orgánu k projednání,*“ řekl policejní mluvčí David Chaloupka.

Tvrzení, že Šabatová plakala, autor opírá o video České televize, které je součástí článku. Podobné tvrzení připojuje kromě titulku i v těle textu. Ve videu se ale žádný pláč neobjeví. Jedná se tedy o nepravdivou informaci, což je zcela v rozporu se zásadami zpravodajství.

(12) *Na záznamu je vidět, že dosavadní ombudsmanka je ze svého posledního dne v úřadu dojatá – když jí děkují zaměstnanci, utírá si u toho slzy.*

Podobná informace zazní v textu ještě jednou. Nejedná se už přímo o nepravdu, ale o subjektivní názor autora, ani ten ale do zpravodajství, které má být objektivní, nepatří.

(13) *V kanceláři mu agendu předala jeho předchůdkyně Anna Šabatová, která byla viditelně dojatá.*

Za viditelně otřeseného pak autor označuje S. Křečka. Čtenáři svůj názor prezentuje jako zcela jistý. Opět se jedná o subjektivizaci autora a porušení zásad zpravodajství.

(14) *Viditelně otřesený Křeček uvnitř budovy Blesku řekl, že jednání aktivistů není přijatelné.*

Zatímco Blesk.cz informuje z pozice mluvčího vždy s plnou jistotou, iRozhlas.cz jednou míru jistoty o platnosti propozice snižuje. Využívá k tomu epistémické částice *pravděpodobně*, která vyjadřuje střední stupeň přesvědčení.

(15) *Funkce ochránce práv v Brně se Křeček ujme pravděpodobně ve čtvrtek a nahradí Annu Šabatovou.*

Také u iRozhlasu.cz se vyskytne informování, které není zpravodajsky korektní. Autor se vyjadřuje o plánech jiných osob s plnou jistotou. Svá tvrzení, i přestože se mohou zakládat na pravdě, ničím nepodkládá.

(16) *Před budovou se sešla dvacítka odpůrců, kteří stáli na schodech do budovy. Měli v plánu blokovat Křečkovi vstup.*

K vyjádření cizího mínění používala obě média adverbialního výrazu v konstrukci *podle + substantivum* v *genitivu* a řečových sloves. Za příznakové považujeme slovní spojení, které se vyskytlo k uvození citace v článku Blesk.cz.

(17) *Bývalý předseda Strany zelených a exčlen ČSSD Jakub Patočka si na adresu svého bývalého spolustraníka Křečka nebral servítky.*

IROzhlaz.cz dvakrát použil anonymizovanou citaci. Byl-li reportér na místě přítomen, zprostředkovává tak informace, které sám viděl a zažil, což prvky objektivity neporušuje.

(18) *Křečkovi podporovatelé drželi v rukou cedule například s nápisem: „Vážený pane Křečku, přejeme vše nejlepší v nové práci ombudsmana.“*

(19) *Na transparentech byly vidět hesla jako „Křeček ombudsmanem, kozel zahradníkem,“ nebo „Stát, který nechrání práva svých menšin, je na cestě k fašismu“.*

7 TEXT Č. 3: V. FILIPA POUŠTÍ PO PRODĚLANÉM INFARKTU Z NEMOCNICE

7.1 TEXT Č. 3 BLESK.CZ

Komunistu Filipa po infarktu pustili z nemocnice. Uvažuje o závěti

Díky včasnému zásahu lékařů se už šéfu KSČM Vojtěchu Filipovi (65) daří lépe. Ve středu totiž prodělal infarkt. V pátek ráno ho z nemocnice pustili a přes Sněmovnu zamířil domů. Blesku mj. řekl, že uvažuje o sepsání závěti. „Už jsem propuštěn. Děkuji za zájem. Stavím se ve Sněmovně a jedu domů,“ vzkázal v pátek ráno Blesk Zprávám předseda KSČM Vojtěch Filip.

Zda mu dali lékaři nějaké doporučení, neřekl, z jejich dohledu ale jen tak nezmizí. „V dubnu mě čeká kontrola,“ dodal Filip, který skončil v nemocnici ve středu, a nestihl tak složení slibu nového ombudsmana Stanislava Křečka.

„S panem prezidentem jsem hovořil telefonicky a o můj zdravotní stav se zajímal také pan premiér Babiš i vicepremiér Hamáček,“ řekl předtím Blesku v telefonickém rozhovoru přímo z nemocnice.

Teď prý chce trochu zvolnit. A nevyloučil, že sepiše závěť. „Uvědomil jsem si, že jsem o ničem takovém zatím neuvažoval. To se samozřejmě může změnit,“ dodal Filip.

7.2 TEXT Č. 3 IROZHLAS.CZ

Šéf komunistů Filip po dvou dnech hospitalizace opustil nemocnici, ve středu prodělal infarkt

Předseda KSČM Vojtěch Filip mohl po dvou dnech hospitalizace opustit nemocnici. Podle mluvčí strany Heleny Grofové lékaři povolili jeho propuštění. Filip měl ve středu dopoledne infarkt a v pražské Všeobecné fakultní nemocnici podstoupil operaci. Podle lékařů bylo důležité, že Filip přijel do nemocnice brzy poté, co začal pociťovat zdravotní problémy.

„Jsem rád, že mohu být s rodinou a vnoučaty. Ještě jednou děkuji za lékařskou péči i milé zprávy, které mi lidé posílají. Jsou pro mne velkou pobídkou do další práce. Rozhodně však budu dodržovat pokyny lékařů,“ napsal

Filip na facebook komunistické strany. Už dříve uvedl, že nehodlá nic měnit na kandidatuře pro dubnový sjezd KSČM, na němž bude obhajovat mandát.

Náhlá slabost

Mluvčí KSČM Grofová uvedla, že lékaři Filipovi voperovali stent, což je dutá trubička zajišťující průchodnost zúžených nebo ucpaných cév. „Pan předseda Filip podstoupil zákrok, byl mu voperován stent.“ doplnila pro Radiožurnál.

Náhlá slabost ho postihla ve středu dopoledne v sídle KSČM, které se nachází v ulici Politických vězňů na Praze 1.

Záchranáři Filipa převezli záchranáři do Všeobecné fakultní nemocnice na Karlově náměstí v Praze. „Mohu potvrdit, že záchranná služba k nám do Všeobecné fakultní nemocnice Praha přivezla pana Vojtěcha Filipa,“ uvedla bez dalších podrobností mluvčí nemocnice Marie Heřmánková.

Mluvčí KSČM Grofová dodala, že předseda strany byl nejdříve hospitalizován na kardiologickém oddělení, kde podstoupil vyšetření. „Byla to nějaká slabost,“ dodala.

Ombudsmanský slib

Právě do rukou místopředsedy sněmovny Filipa měl ve středu složit slib budoucí ombudsman Stanislav Křeček. Filip měl zastoupit předsedu dolní komory Radka Vondráčka z ANO, který je v zahraničí. Po hospitalizaci předsedy komunistů tak Křeček složil slib do rukou dalšího místopředsedy sněmovny Tomia Okamury z SPD.

Funkce ochránce práv v Brně se Křeček ujme pravděpodobně ve čtvrtek a nahradí Annu Šabatovou.

Pětašedesátiletý Vojtěch Filip bude na jaře obhajovat mandát předsedy KSČM. V čele komunistů stojí od 1. října 2005.

7.3 VLASTNÍ ANALÝZA

Texty, které přikládám, se zabývají infarktem poslance Vojtěcha Filipa a jeho propuštěním z nemocnice. V textu iRozhlasu.cz je poměr, kdy je původcem informace mluvčí a kdy jiná osoba téměř totožný. Ve 49 % všech slov textu je autorem mluvčí, ve zbývajících 51 % jde o cizí mínění. Přibližně 25 % všech slov v článku tvoří přímá řeč s uvozovací větou. Blesk.cz informuje z pozice autora textu pouze ve 25 % všech slovech v textu. Zbývajících 75 % tvoří cizí mínění a 54 % všech slov textu představuje přímá řeč s uvozovací větou.

Nejvíce se jistotně modalitní prostředky vyskytují v obou textech při odkazování ke zdroji informace. K cizímu mínění využívají obě média zejména řečových sloves. V obou médiích se vyskytlo sloveso *dodat*, a to celkem dvakrát v obou textech. Blesk.cz použil ještě nepříznačová slovesa *říct* a *vzkázat*. IRozhlas.cz taktéž nepříznačová slovesa: *psát*, *doplnit*, *uvést*, přičemž sloveso *uvést* textu dominovalo. Autor ho použil k vyjádření cizího mínění celkem třikrát. K cizímu mínění odkazuje Blesk.cz jednou také pomocí adverbiální konstrukce *podle + substantivum v genitivu*. Ta se v článku iRozhlasu.cz nevyskytne.

Jednou Blesk.cz použije k odkazu na jinou osobu epistémickou částicí *prý*. Protože původce informace není dle kontextu anonymizován, považujeme její použití za zpravodajsky korektní. Partikule je následovaná výpovědí s negovaným slovesem *myslení*. Negované *vyložit* snižuje míru jistoty.

(20) *Ted' prý chce trochu zvolnit. A nevyloučil, že sepíše závět'.*

Epistémická částice se v textu vyskytne také v přímé řeči, která následuje za uvozovací větou z příkladu č. 20.

(21) *„Uvědomil jsem si, že jsem o ničem takovém zatím neuvažoval. To se samozřejmě může změnit,“ dodal Filip.*

Citace, která má ve zpravodajství doložit sdělovanou skutečnost, zde ale úplně nekoresponduje s titulkem článku, který je napsán plnou jistotou a zní: *„Komunistu Filipa po infarktu pustili z nemocnice. Uvažuje o závěti.“* Částice *samozřejmě* představuje vysoký stupeň přesvědčení. V tomto případě je ale doplněna o modální sloveso *moci*, které signalizuje nižší míru jistoty.

Pro vyjádření cizího mínění využívá Blesk.cz na rozdíl od iRozhlasu.cz slovesa *myšlení* a *usuzování*, a to celkem dvakrát. Kromě už zmíněného (*ne*)*vyloučit* se v textu jednou vyskytne také sloveso *uvažovat*. Slovesa *myšlení* a *usuzování* nejsou kvůli příznakovosti ve zpravodajství příliš vhodná. „Jestliže u těchto sloves dojde pak k referenční totožnosti mezi „vlastníkem informace“ a aktuálním mluvčím, vyjadřuje sloveso pochopitelně „subjektivní modalitu“ a díky referenčním okolnostem obdobný význam jako modální částice snad, pravděpodobně atd.“ (Hlavsa 1979: 105–107)

8 TEXT Č. 4: DO PRAŽSKÉ HROMADNÉ DOPRAVY POUZE S ROUŠKOU

8.1 TEXT Č. 4 BLESK.CZ

V Praze bude bez „roušky“ zákaz jezdit MHD. Hamáček radí na zakrytí i šátek
Neschopnost vlády a ministra zdravotnictví Adama Vojtěcha (za ANO) zajistit dostatek roušek pro české občany vede k lidové tvořivosti a nestandardním řešením. Vicepremiér Karel Havlíček (za ANO) bude chtít po vládě otevřít galanterie, aby si lidé mohli roušky ušít sami. Vicepremiér Jan Hamáček (ČSSD) radí, ať si lidé při cestě ven dají přes pusu cokoli, třeba i šátek. Pražský primátor Zdeněk Hřib (Piráti) rozhodl o tom, že zakrytá ústa a nos budou v MHD povinností od půlnoci z pondělí na úterý.

Ministr průmyslu a dopravy Karel Havlíček (za ANO) navrhne dnes vládě zařadit galanterie mezi provozovny, které budou moci mít navzdory celonárodní karanténě kvůli šíření nového koronaviru otevřeno. Chce tak vyjít vstříc všem, kteří mají zájem o materiál pro výrobu látkových roušek. Havlíček to uvedl na twitteru. Roušek je v Česku nedostatek.

Na veřejnost v souvislosti se zakrýváním obličejů apeluje na twitteru ministr vnitra Jan Hamáček.

„Chtěl bych vás všechny poprosit, když vycházíte ven z domova, ať na cestě do zaměstnání nebo nákup nebo na procházku, zakryjte si ústa. Buď rouškou, nebo šálou nebo šátkem,“ uvedl na twitter. Dodal, že ví, že ochranných roušek je nedostatek.

„My děláme všechno pro to, abychom je co nejdříve dovezli a rozvezli mezi občany. Ale do té doby, prosím, využijte jakéhokoli prostředku k zakrytí úst a nosu tak, abyste nerozšiřovali případnou infekci,“ zdůraznil. Veškerá doporučení podle něj říkají, že cokoli je lepší než nic.

Také odborníci propagují nošení látkových roušek na ulicích, vyzval k tomu mimo jiné i prezident České stomatologické komory Roman Šmucler. Roušky nechrání svého nositele před nákazou novým typem koronaviru, jsou ale lepší než nezakrytá ústa a nos a zabrání nakaženým šířit virus v jejich okolí. Podobně jako roušky funguje i šátek nebo šála přes nos a ústa, například v Českých Budějovicích je to povinné v MHD.

Ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO) lidi vyzval, aby zůstávali pokud možno doma. Pokud to nejde, mají si všude, kde dochází ke kontaktu s lidmi, chránit nos, ústa a oči. „Stačí jednoduchý šátek a do něj vložit kapesníček,“ poznamenal. „A prosím, nedotýkejte se předmětů bez rukavic,“ dodal.

Na sociálních sítích už lidé sdílejí i návody na to, jak látkové roušky ušít. Zatím se ale shodují, že s rouškou na ulici si vysloužili spíš podezřívavé pohledy.

Právě proti takovým názorům vystupují politici, kteří často výzvu k zakrývání obličeje na sociálních sítích doplňují svou fotkou s rouškou. „Nosit roušku není směšné. Je to ohleduplné k okolí a to nejmenší, co může každý z nás udělat,“ napsal například poslanec TOP 09 Dominik Feri.

Politici často poukazují na to, že roušek není dostatek, ale že si je lidé mohou sami vyrobit. Opoziční politici z nedostatku ochranných pomůcek viní vládu. Předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS) na twitteru uvedl, že zabývat se chybami bude možné poté, co se Česko dostane z nejhoršího. „Nyní, prosím, si každý sežeňte nebo ušijte roušku a začněte ji okamžitě nosit,“ zdůraznil.

K nošení roušek vyzvala i místopředsedkyně STAN Věra Kovářová nebo předseda Pirátů Ivan Bartoš, který poznamenal, že země, v nichž lidé roušky nosí, zvládají kritickou situaci lépe. „Čím více budeme zodpovědní, tím dříve všechna omezení skončí,“ poznamenal. Dodal, že si roušku sám s manželkou vyrobili. „Lidé se prý stydí, že je to legrační. Není. Je to chytré a zodpovědné,“ dodal.

Pražský primátor Zdeněk Hřib (Piráti) upozornil, že někteří nakažení nemají žádné příznaky. „Pokud byste byli nakažení, nemusíte to vůbec vědět, nákaza koronavirem může být i bezpříznaková nebo se projevit později,“ uvedl. Primátor zároveň uvedl, že v pražské MHD bude zakrytí obličeje povinné. „V pražské MHD už jen povinně se zakrytými ústy a nosem! Ať už máte zdravotnické roušky, vlastnoručně vyrobené roušky nebo využijete třeba šálu - všechno je lepší než nic! Nařízení platí o půlnoci z pondělí na úterý,“ uvedl Hřib.

„Data ukazují, že nejlepším materiálem pro roušky vlastní výroby jsou bavlněná trička, povlaky na polštáře nebo jiné bavlněné materiály. Tyto materiály jsou schopny filtrovat přibližně 50 procent částic velikosti 0,2 mikronu, tedy velikosti odpovídající velikosti koronaviru. Jsou také dobře prodyšné, což znamená, že jsou vhodnější na nošení více hodin v kuse. Zdvojení materiálu na vaší roušce domácí výroby přispívá jen k velmi nepatrnému zvýšení efektivity, zato snižuje prodyšnost,“ uvádí web, který se stříhům na roušky věnuje.

Zájem o látkové roušky mají i nemocnice nebo sociální služby, pro něž je dobrovolníci také šijí. Přijímá je například porodnice v Praze-Podolí nebo novorozenecká JIP při Fakultní nemocnici v Olomouci nebo nemocnice ve Vyškově, Jeseníku nebo Zlíně.

V současné době má Česko 298 potvrzených případů nákazy, přes 5000 lidí bylo na ni testováno.

8.2 TEXT Č. 4 IROZHLAS.CZ

V městské hromadné dopravě si lidé budou muset zakrýt nos a ústa, rozhodlo vedení Prahy

Vedení Prahy zakázalo kvůli koronaviru vstup do vozů městské hromadné dopravy bez zakrytého nosu a úst. Nařízení vstoupí v platnost od půlnoci na úterý 17. března. Novinářům to v pondělí po jednání pražských radních řekl primátor Zdeněk Hřib (Piráti). Nařízení platí do odvolání.

„Ať už máte zdravotnické roušky, vlastnoručně vyrobené roušky nebo využijete třeba šálu – všechno je lepší než nic!“ uvedl primátor Zdeněk Hřib na svém twitteru. Pražský primátor si prý vyrobil roušku sám z látky a kancelářských svorek.

Cestující budou podle primátora informováni prostřednictvím informačních tabulí a rozhlasem ve stanicích metra. Nedodržování se bude v úterý řešit pouze domluvou. V krajním případě bude moci řidič cestujícího vykázat z prostředku městské hromadné dopravy. „Očekávám ale, že to lidé budou dodržovat, je to ve prospěch jejich zdraví,“ řekl Hřib.

V Česku je akutní nedostatek roušek a respirátorů, které chybí i ve zdravotnictví. Podle Hřiba by pak ve středu mělo do Prahy dorazit na 15 tisíc respirátorů. Město také za zhruba 30 milionů korun nakoupí dalších asi 230 tisíc respirátorů, které mají dorazit do deseti dnů od objednání.

V uplynulých dnech hlavní město již zakázalo nástup předními dveřmi autobusů a zrušen byl prodej jízdenek u řidičů. V tramvajích a metru jsou řidiči odděleni od cestujících ve svých kabinách.

Dopravní podnik také již rozmístil do vestibulů metra zátěsníky s dezinfekcí a zintenzivnil čištění vozů. Omezen byl zatím pouze provoz autobusů městské hromadné dopravy. Metro a tramvaje jezdí podle běžných jízdních řádů.

Vláda kvůli šíření koronaviru zakázala s účinností od půlnoci na pondělí do 24. března 6.00 volný pohyb lidí po celé České republice. Zákaz se nevztahuje na cesty do zaměstnání, nezbytné cesty za rodinou, pro základní životní potřeby nebo do zdravotnických zařízení.

8.3 VLASTNÍ ANALÝZA

Texty, které porovnávám se věnují mimořádným opatřením kvůli novému koronaviru. Hlavní město Praha vyhlásilo zákaz vstupu do městské hromadné dopravy bez zakrytých úst. iRozhlas.cz o zprávě informuje v 61 % všech slov textu z pozice mluvčího, ve zbývajících 39 % odkazuje k jiné osobě. Vlastní citace s uvozovací větou tvoří 13 % analyzovaného korpusu. Blesk.cz informuje z pozice mluvčího pouze ve 37 % všech slov textu, zbývajících 63 % je cizí mínění. Citace představují 37 % všech slov textu.

Obě média z pozice mluvčího informují s plnou jistotou. Ze zpravodajského hlediska se jedná o faktické informace, případně informace, které jsou doplněné o vyjádření vhodných osob a background (neboli připomenutí a rekapitulace dosavadních faktů). Jako porušení objektivity chápeme následující příklad, který se vyskytl v textu Blesku.cz. Propozice je mluvčím podávána zpravodajsky plnou jistotou. Autor v ní hodnotí a podsouvá čtenáři svůj názor.

(22) *„Neschopnost vlády a ministra zdravotnictví Adama Vojtěcha (za ANO) zajistit dostatek roušek pro české občany vede k lidové tvořivosti a nestandardním řešením.“*

iRozhlas.cz pro vyjádření cizího mínění využil mimo jiné epistémické partikule *prý*. Protože je autor promluvy explicitně označen, považujeme její užití za objektivní. Částice je zde užita pro kondenzaci výpovědi.

(23) *Pražský primátor si prý vyrobil roušku sám z látky a kancelářských svorek.*

Blesk.cz používá k vyjádření cizího mínění citově nezabarvená a zpravodajsky funkční slovesa: *napsat, poznamenat, uvést, dodat, aj.* případně méně frekventovaná jako: *radit, apelovat, upozornit, zdůraznit*. S ohledem na význam textu a jejich užití v kontextu je hodnotíme jako objektivní. To stejné platí i u textu iRozhlasu.cz, který použil následující řečová slovesa: *říkat, uvést, zakázat, rozhodnout*. I ta při použití a s ohledem na vyznění v textu neporušují prvky objektivity. Obě média využívala také předložkového spojení *podle + substantivum v genitivu*.

9 TEXT Č. 5: NAKAŽENÍ V UNIČOVĚ

9.1 TEXT Č. 5 BLESK.CZ

Roznášeli to všude. "Chování nakažených sousedy šokovalo, v ohrožení je 1000 lidí

Ještě v neděli obyvatelé Uničova v Olomouckém kraji žili stejně jako zbytek republiky. V pondělí ráno si vyslechli drsnou zprávu, která je šokovala – obec je do odvolání uzavřena, nikdo nesmí ven ani dovnitř. Důvodem je šíření koronaviru, které bylo tak rychlé, že zalarmovalo hygieniky. Podle místního obyvatele Jana nákazu v regionu roznesl manželský pár, který se před několika dny vrátil z lyžování v zahraničí, což potvrdili i hygienici. Podle Jana pár nedbal ochranných doporučení a místo toho, aby zůstal v karanténě, doslova „obcházel podniky a přátele“.

Jan byl z vyhlášení uzavírky města šokován. „Bylo to jako blesk z čistého nebe. Ještě v pátek jsme se bavili o tom, že v Litovli jsou dva případy, to jsou ti lidé, kteří přijeli z Rakouska z lyžovačky,“ uvedl muž pro Blesk Zprávy. Nakažení lyžaři byli podle něj v místních obcích velkým tématem.

Ze skutečnosti, že se vrátili z oblasti s nákazou, si totiž vůbec nic nedělali. „Navštěvovali svoje kamarády, chodili na masáže a do práce, děti do školy vodili. Dokonce se chlubil tím, jak je jim skvěle, a pár dní nato už lehli. Úplně celá rodina a všichni, kdo s nimi byli ve styku,“ vyprávěl Jan. „Kdyby šli hned na vyšetření a ne až za dva tři dny, tak se tomu mohlo předejít,“ konstatoval muž.

Jan zmiňoval manželský pár z Rakouska, zřejmě si ale spletl země. Hygienici tvrdí, že nákaza na Olomoucku začala u manželského páru z Litovle, který byl lyžovat v Itálii. Zbytek jeho popisu odpovídá tomu, co uvedly úřady.

Pokud jsou skutečně oni zdrojem nákazy v regionu, pak ohrozili zdraví zhruba tisícovky lidí – takový je počet osob, který se od nich podle hygieniků mohl nakazit. A dalším stovkám osob omezili život kvůli následnému uzavření obcí. I Janovi.

„Ještě takhle po víkendu to uzavřeli. Člověk si odpočinul a chtěl jít do práce a teď nemůže vyjet nikam na pracovní cestu. Jsme tady zavření, takže všechny aktivity zrušeny, jen sedíme doma všichni u počítače,“ popsal muž, jak vypadá současná situace v Uničově.

Několik nových nakažených v Uničově

Hygienici rozhodli o uzavření Uničova a dalších 20 obcí v Olomouckém kraji, včetně Litovle či Červenky, v noci z neděle na pondělí. „Vzhledem k výraznému rozšíření tohoto onemocnění na výše uvedených katastrálních územích hrozí závažné rozšíření nákazy z ohniska, proto je nezbytné zakázat pohyb fyzických osob v rámci těchto katastrálních území, jakékoliv cestování, přemísťování se a shromažďování z místa na místo v rámci území těchto postižených obcí,“ uvádí nařízení krajské hygienické stanice.

Ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO) pak ráno pro Radiožurnál popsal, že potenciálně nakažených je právě zhruba tisícovka. „Jsou to lidé, kteří byli v kontaktu s infikovanými, což už je velký počet, proto hygienici rozhodli o uzavření. Všichni, kteří jsou označeni za kontakty, musí být v domácí karanténě, nesmí ani chodit do práce, musí být doma 14 dnů. Pro zbytek obyvatel platí toto omezení,“ řekl Vojtěch.

Aktuálně má Olomoucký kraj 38 nakažených, jde o druhý nejvíce postižený region po Praze. V uzavřené oblasti je potvrzených 18 případů, podle hygieniků jde o lidi napříč věkovými kategoriemi včetně dětí.

Uzavření obcí znamená, že lidé mohou navštěvovat například pouze své zaměstnání a obchody s potravinami a nutnými potřebami, nikdo nemůže vycestovat pryč z města ani do něj přijet. Výjimku mají pouze složky integrovaného záchranného systému. Pohyb osob kontroluje policie. „Lidé s trvalým pobytem v Uničově nemohou město opustit. Byl rovněž vydán zákaz pohybu po samotném Uničově s výjimkou cest do práce, na nákup základních potřeb, k lékaři či veterináři. Dále lidé smějí své bydliště opustit z důvodu zajištění péče nebo doprovodu pro své příbuzné a blízké, případně k vyřízení úředních záležitostí,“ píše na stránkách Uničova starosta Radek Vincour (ODS).

Lidé podle něj karanténu vzali vážně. „Je potřeba ocenit zodpovědnost spoluobčanů. Všichni zůstávají doma, ulice jsou prakticky prázdné. Většina Uničovank a Uničovánů nosí roušky,“ doplnil starosta odpoledne.

9.2 TEXT Č. 5 IROZHLAS.CZ

Obce na Olomoucku jako epicentrum nákazy. „Někteří se nechovali tak, jak měli,“ říká jeden ze starostů

Zhruba 24 tisíc lidí je na Olomoucku odříznuto od světa. Od pondělních 3.00 hygienici uzavřeli několik obcí v čele s Uničovem a Litovlí. Na Litovelsku a Uničovsku bylo v neděli večer evidováno 25 případů koronaviru a do kontaktu s nakaženými přišlo podle odhadů okolo tisíce lidí. „Někdo se nechoval tak, jak měl,“ říká pro iROZHLAS.cz ke skokovému rozšíření nákazy starosta Uničova Radek Vincour (ODS). Prstem však ukazovat nechce.

Bylo krátce před třetí hodinou ráno, když se starostové Uničova, Litovle a okolních obcí dozvěděli, že nikdo nesmí dovnitř, ani ven. Nařízení platí pro příštích 14 dní.

Důvodem karantény byl skokový nárůst nakažených koronavirem v regionu. Olomoucký kraj je po Praze nejzasaženějším místem republiky a drtivá většina nemocných koronavirem je právě z okolí Uničova a Litovle.

„Jde o preventivní opatření, na to je potřeba pamatovat. Není to tak, že bychom tady byli zamořeni. Čísla ale jsou velká a rostou. Co nás bolí nejvíc, je počet kontaktů. Tedy počet lidí, kteří byli s infikovaným v kontaktu,“ popisuje pro iROZHLAS.cz starosta Uničova Radek Vincour (ODS).

Takových lidí má být v oblasti o přibližně 24 tisících obyvatelích rovná tisícovka. „Je to poměrně velký počet lidí, proto se hygienici rozhodli pro toto uzavření,“ řekl v pondělí ráno pro Radiožurnál ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO).

Jak se ale stalo, že zrovna v nenápadných obcích na Olomoucku došlo k tak rozsáhlému výskytu? Nebyla dodržena pravidla a doporučení ze strany státu, říkají tamní starostové.

„Šlo o pár žáků dvou našich základních škol, dva dny byli ve výuce. Procházeli nejen výukou, ale také jídelnou a družinou, takže kontaktů nashromáždili spoustu,“ vysvětluje Vincour.

„Došlo k pochybení“

Jak se stalo, že nakažené děti chodily do školy, Vincour podrobněji komentovat ale nechce. „Obecně řečeno jde o pochybení někoho, kdo se nezachoval tak, jak měl. V této chvíli ale není na místě hledat viníka,“ odpovídá na otázku, zda došlo k nedodržení karantény.

Zatímco starosta Vincour na viníka prstem ukazovat nechce, na sociálních sítích nejen obyvatelé zasažené oblasti hojně spekulují, kdo se koronavirem nakazil a šířil ho po obcích. Píší i o tom, že jde právě o rodinu, která nedodržela po návratu ze zahraničí karanténu. „Nebudu to komentovat. Jak už jsem říkal, někdo se nezachoval tak, jak měl,“ opakuje ke spekulacím Vincour.

Podle starosty Litovle Viktora Kohouta (SNK – Litovel) to s otázkou nedodržení karantény je poněkud složitější. Přiznává ovšem, že na internetových spekulacích něco pravdy je. „Může se pořád opakovat, že prevence a potom karanténa jsou důležité. Několik obyvatel se skutečně vrátilo z Rakouska a cítilo se dobře, tehdy ale ještě nebylo nutné po návratu z Rakouska karanténu podstoupit. Přišlo to na ně až potom,“ uvádí pro iROZHLAS.cz.

„Obecně jde asi říct, že kdekoliv se nákaza objevila, tam nějakým způsobem nebyla karanténa dodržena,“ dodává s tím, že ale není vyloučené, že nákazu v oblasti roznese někdo jiný.

Koronaviru nebyli vystaveni jen lidé ve školní budově nebo v práci navrátilivších se z Rakouska. „Byla tam ještě velká rodinná oslava, přesně nevím, jak moc velká. Došlo k pochybení. Nechci ale někoho konkrétně vinit, protože věřím, že to nebylo úmyslné,“ podotýká Vincour s tím, že se lidé zkrátka rádi baví a rádi oslavují, ale v tomto případě to podle něj nebylo na místě.

Strach z lynče

Starosta Uničova Vincour nechce o lidech, kteří nákazu do oblasti dostali, konkrétněji mluvit i proto, že o ně má strach. „Uničov je malé město a na malém městě se nic neutají. Vžít se do kůže těch infikovaných, kteří jsou v očích ostatních za viníky...“ naznačuje.

„Lidé jsou naštvaní, protože jejich život je naruby. Mají strach o své nejbližší, o rodiče, o děti. Je to opravdu nepříjemná situace. Nikdo nic takového nikdy nezažil. Obecně mám obavu, aby nedošlo k nějakému lynčování,“ říká.

V podobném duchu mluví i jeho litovelský protějšek. „Jsme malé město a funguje tady takovéto ‚jedna bába povídala‘. Lidé jsou naštvaní a budou hledat viníka. Bohužel se to stalo. Nemůžeme lidi lynčovat za to, že jsou nemocní. Oni sami to mají těžké,“ míní Kohout.

Oba starostové tak k celé události přistupují smířlivě a soustředí se na to, jak nelehkou situaci zvládnout.

„Ano, nerespektování nějakého nařízení může být důvodem, že se stala tahle hrozná věc, ale díky bohu je bez ztrát. Neděje se to, co vidíme v Itálii. Přeju si, aby se lidé, kteří jsou teď nemocní, za 14 dní vrátili mezi nás a společně si všichni oddychneme. Došlo k pochybení, ale jedeme dál,“ doufá Vincour.

9.3 VLASTNÍ ANALÝZA

Články iRozhlasu.cz a Blesku.cz se věnují stejné události, uzavření obce Uničov kvůli velkému množství lidí nakažených koronavirem. Obě média preferovala spíše cizí mínění. V textu iRozhlasu.cz je původcem informace mluvčí ani ne ve třetině všech slov textu, celkem v 17 %. 83 % všech slov v článku je pak vyjádření cizího mínění, 36 % všech slov textu představují

citace. Blesk.cz informuje z pozice mluvčího v podobném rozsahu, ve 27 %, všech slov textu. Zbývajících 73 % představuje cizí mínění. Citace tvoří polovinu všech slov textu.

Míra jistoty o informacích sdělovaných mluvčími je v obou textech v některých větných celcích záměrně snížena. IRozhlas.cz použil větné adverbium *zhruba*. Tento výraz signalizuje nejistotu mluvčího o kvantitativním údaji a značí nedostatek objektivních informací. V následujícím případě jej ale můžeme vnímat jako zaokrouhlení kvantitativního údaje. Výpovědní hodnotu tedy jeho užití příliš nesnižuje.

(24) Zhruba 24 tisíc lidí je na Olomoucku odříznuto od světa. Bylo krátce před třetí hodinou ráno, když se starostové Uničova, Litovle a okolních obcí dozvěděli, že nikdo nesmí dovnitř, ani ven.

Zbývajíc informace, které předkládá mluvčí v článku iRozhlas.cz, jsou prezentovány s plnou jistotou. Z hlediska jejich objektivnosti jsem nenašla žádné pochybení.

I Blesk.cz snižuje z pozice mluvčího míru jistoty jednou, a to v příkladu č. 25.

(25) Pokud jsou skutečně oni zdrojem nákazy v regionu, pak ohrozili zdraví zhruba tisícovky lidí.

Epistémické partikule mívají většinou podobu jednoslovného výrazu. Patří sem ale také některá ustálená spojení a víceslovná označení. Spojení *pokud jsou skutečně* snižuje míru jistoty. Příklad je zároveň podmíněnou větou, dal by se tedy považovat za voluntativní modalitu, ta ale není předmět zkoumání v této práci. V příkladu autor využívá také partikule *zhruba*, kterou použil ke snížení míry jistoty ve svém textu už zmíněný iRozhlas.cz. I zde ji vnímáme spíše jako zaokrouhlení kvantitativního údaje nežli jako nedostatečnou znalost faktů.

Prvky objektivity porušuje autor Blesku.cz v následujících případech. Mluvčí výroky podává s plnou jistotou čtenáři. Neodděluje ale svůj osobní názor od faktů a predikuje myšlení a pocity jiných osob.

(26) Chování nakažených sousedy šokovalo, v ohrožení je 1000 lidí

(27) *V pondělí ráno si vyslechli drsnou zprávu, která je šokovala – obec je do odvolání uzavřena, nikdo nesmí ven ani dovnitř.*

Jako objektivní hodnotíme ale následující výrok. Zde se totiž autor opírá o citaci jednoho konkrétního souseda.

(28) *Jan byl z vyhlášení uzavírky města šokován. „Bylo to jako blesk z čistého nebe. Ještě v pátek jsme se bavili o tom, že v Litovli jsou dva případy, to jsou ti lidé, kteří přijeli z Rakouska z lyžovačky,“ dodal.*

Oba články pracují hlavně s cizím míněním. Jak už jsem zmínila v textech Blesku.cz i iRozhlasu.cz představují přibližně tři čtvrtě textu. K vyjádření používají autoři adverbiální konstrukci *podle + genitiv substantiva* (iRozhlas.cz ji použije šestkrát, Blesk.cz dvakrát) a nepříznaková řečová slovesa, ať už uvozují přímou nebo nepřímou řeč. IRozhlas.cz použije také modální sloveso *mít* v indikativu přítomnosti.

(29) *Takových lidí má být v oblasti o přibližně 24 tisících obyvatelích rovná tisícovka.*

Zdroj promluvy je anonymizován, což narušuje informační kvalitu. Tzv. hearsay informaci používá iRozhlas.cz i v příkladu č. 30. Informace bez uvedení řádného zdroje jsou ve zpravodajství považovány jako neobjektivní, není-li důvod zdroj záměrně neuvádět.

(30) *Na Litovelsku a Uničovsku bylo v neděli večer evidováno 25 případů koronaviru a do kontaktu s nakaženými přišlo podle odhadů okolo tisíce lidí.*

Blesk.cz pak využívá k vyjádření cizího mínění modální partikuli *zřejmě*. Ta představuje střední stupeň přesvědčení.

(31) *Jan zmiňoval manželský pár z Rakouska, zřejmě si ale spletl zem.*

Autor relativizuje Janovu přímou řeč. Následně se opírá o vyjádření příslušných orgánů (př. 32). Jistotu snižuje kvůli znalosti objektivních informací, čímž se snaží předat čtenáři reálnější fakta pro zachování neutrality.

(32) Hygienici tvrdí, že nákaza na Olomoucku začala u manželského páru z Litovle, který byl lyžovat v Itálii.

10 TEXT Č. 6: LÉK REMDESIVIR

10.1 TEXT Č. 6 BLESK.CZ

Syn nakaženého taxikáře promluvil: Tátovi udělali test, až když mu začalo selhávat srdce!

Syn pražského taxikáře (53), kterého vir Covid-19 upoutal na lůžko na jednotce intenzivní péče, promluvil pro Blesk. Podle Marka Thomayerova nemocnice v Praze, kam taxikáře převezla záchranka, nepostupovala obezřetně. „Byl hospitalizovaný s ostatními pacienty s podezřením na zápal plic, normálně jsme ho navštěvovali, test mu udělali, až když mu začalo selhávat srdce!“ Jeho táta je nyní ve velmi vážném stavu v nemocnici na Karlově náměstí, která se pro něj pokusí získat experimentální lék Remdesivir, jehož použití schválilo ministerstvo zdravotnictví.

Táta vozil desítky cizinců denně, ale minulý úterý přijel z práce a dostal vysoké horečky. Jeho přítelkyně Michaela o něj měla strach, a tak zavolala záchranku, která ho odvezla do Thomayerovy nemocnice,“ vypráví syn z prvního manželství Marek.

S ostatními pacienty

„Když to vše vylíčil tamní lékařce, nebrala ho vůbec vážně a odmítla mu i udělat test s tím, že má podezření na zápal plic, a hospitalizovala ho na běžném oddělení s normálními pacienty. Než se tátův zdravotní stav zhoršil, normálně chodil po chodbách a používal i sdílenou toaletu, která nebyla jen pro pokoj, ale venku na chodbě,“ popsal syn nakaženého taxikáře.

Než se ale začal taxikářův stav rapidně zhoršovat, rodina ho chodila navštěvovat. „Normálně jsme za tátou chodili. Já ho držel za ruku, hladili jsme ho, moje přítelkyně (30) ho i objala, protože jí ho bylo líto. Nikdo nás na nic neupozornil. Tohle trvalo od úterý do pátku. V pátek začalo tátovi selhávat srdce a konečně mu udělali test, který vyšel pozitivně, poté ho uvedli do umělého spánku. Když mu začaly selhávat i plíce, bylo jasné, že je zle. Pak ho odvezli do VFN.“

Pochybila nemocnice?

Blesk se zeptal mluvčího Thomayerovy nemocnice Petra Sulka, zda v tomto případě lékaři postupovali správně. „Pacient byl na ambulantní oddělení přijat s podezřením na zápal plic. Ten záhy potvrdil jak rentgen, tak i laboratorní výsledky. Během hospitalizace však došlo ke zhoršení stavu, proto byl testován na koronavirus, který se bohužel prokázal, a tak po domluvě s VFN byl převezen tam.“

Podle Petra Sulka ale lékaři Thomayerovy nemocnice nijak nepochybili: „K pacientovi personál přistupoval profesionálně a bez chyby, protože původní domnělá diagnóza zápalu plic se skutečně potvrdila. Poté, co byl pozitivně testován na koronavirus, byl pacient bariérově izolován, aby nedošlo k šíření viru do jeho okolí, nicméně tím, že se koronavirus prokázal až zpětně, je nyní oddělení, v němž ležel, a to včetně pacientů, sestřiček, lékařů a veškerého zdravotnického personálu, který s ním přišel do kontaktu, v preventivní karanténě.“

Na testy čekají týden

Když se potvrdil u hospitalizovaného muže Covid-19, byly testovány i jeho přítelkyně s dcerou. U nich byl test také pozitivní. „Já jsem samozřejmě ihned kontaktoval hygienickou stanici, kde jsem jim vylíčil situaci, bohužel nás nikdo do této doby nebyl schopný otestovat. Podle hygieničky máme vydržet a objednat se,“ vypráví konsternovaný Marek.

Marek s přítelkyní nicméně měli špatné tušení už od začátku. „Naštěstí jsme si dopředu udělali zásoby jídla asi za 5000. Takže teď nějaký čas vydržíme. Není nám nějak extra špatně, ale máme kašel, rýmu, občas nás polije studený pot, ale horečky zatím nemáme. Díky bohu, že nemáme astma, to by asi bylo mnohem horší. Doktorka nám řekla, že si máme brát coldrex a kapky do nosu, tak se podle toho řídíme. Každopádně bych byl velmi rád, kdyby nám někdo konečně potvrdil nebo vyvrátil, že jsme nakaženi.“

Na otázku Blesku, jestli se chystají do nově otevřených odběrných míst, Marek rozhodně zamítl: „Já se bojím kamkoli chodit. Jsme přesvědčeni, že ten virus máme, navíc nemáme žádné ochranné pomůcky a bojím se, že bychom nakazili ještě mnohem více lidí. Snad to konečně někomu dojde a otestují nejbližší rodinu pacienta, který je v kritickém stavu,“ uzavírá Marek.

Dostane lék?

Nakažený taxikář, který leží ve vážném stavu v nemocnici na Karlově náměstí, možná dostane lék. Ten by ho měl dostat z nejhorsího. Jedná se o experimentální lék Remdesivir americké firmy Gilead v ČR, jehož použití ministerstvo zdravotnictví dočasně povolilo.

Povolení platí na šest měsíců. V dokumentu je uvedeno, že „lék je určený pro pacienty v České republice, kteří mají potvrzenou infekci COVID-19, jsou hospitalizováni a jejich zdravotní stav vyžaduje umělou plicní ventilaci“. Nemocnice musí také od pacienta zajistit informovaný souhlas s tím, že mu bude podán experimentální, oficiálně neschválený lék. Použití nového léku v Česku musí standardně schválit Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL). Ten na základě dostupných informací od výrobce, ale také Americké lékové agentury (FDA) nebo Evropské lékové agentury (EMA) posuzuje jeho bezpečnost a účinnost. V minulosti byl SÚKL kritizován, že běžné posuzování vstupu nového léku trvá dlouho. Pokud firma požádá, stanovuje úřad také možnost jeho hrazení z veřejného zdravotního pojištění. Remdesivir by byl v rámci klinické studie poskytnutý pravděpodobně zdarma.

10.2 TEXT Č. 6 IROZHLAS.CZ

Ministerstvo povolilo použití Remdesiviru, nemocnice ho žádá pro pacienta v kritickém stavu

O experimentální lék na COVID-19 Remdesivir může americkou firmu Gilead Česko požádat poté, co popíše stav pacienta. Ta poté posoudí, jestli ho zařadí do programu a lék mu poskytne. Premiér Andrej Babiš (ANO) na tiskové konferenci po jednání vlády řekl, že by pro lék Česko poslalo armádní speciál. V dokumentu je uvedeno, že „lék je určený pro pacienty v České republice, kteří mají potvrzenou infekci COVID-19, jsou hospitalizováni a jejich zdravotní stav vyžaduje umělou plicní ventilaci“.

V Česku jsou v současné době tři pacienti v kritickém stavu. Jeden muž je hospitalizován ve Všeobecné fakultní nemocnici v Praze. „Stav pacienta zůstává nezměněný. Je stále na Klinice anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny VFN Praha, je ve vážném stavu, připojený na mimotělní membránovou oxygenaci (ECMO), ale stabilizovaný,“ řekla mluvčí nemocnice Marie Heřmánková. Klinické testy léku Remdesevir začaly ve Spojených státech před několika dny. Lékaři chtějí zapojit zhruba 400 lidí v 50 zemích. Polovinu podají lék Remdesivir, polovinu pak placebo, neboli látku bez účinku upravenou do stejné podoby jako lék. Výsledky studie by měla společnost Gilead znát na konci března.

Tři vyléčení

První tři lidé se z nemoci zcela vyléčili, naopak jiní tři pacienti nakažení koronavirem jsou ve velmi vážném až kritickém stavu, informovalo v úterý ráno ministerstvo zdravotnictví.

„To jsou dva řidiči a jedna paní na Bulovce. Všichni jsou na jednotce intenzivní péče, pod ventilací. Bohužel stav jednoho z pacientů je vážný, ti dva další jsou údajně stabilizováni,“ řekl odpoledne premiér Andrej Babiš z ANO k nejtěžším případům.

Opatření proti takzvaným reexportům, které navrhlo ministerstvo zdravotnictví, má pak podle předsedy vlády zajistit, aby léky zůstaly k dispozici českým občanům.

„Nařízení zakazuje dodání všech registrovaných léčebných přípravků určených pro trh na území České republiky do členských států EU a vývoz těchto léčebných přípravků do jiných zemí než zemí Evropské unie,“ uvedl Babiš. Dodal, že jde o reexporty, kdy někdo do Česka doveze léky a následně by je vyvezl. „Jde o to, aby léky zůstaly k dispozici občanům,“ podotkl premiér.

Premiér také řekl, že ošetřovné 60 procent ze základu má náležet rodičům školáků do deseti let po dobu trvání epidemie. K živnostníkům bude podle něj směřovat pomoc jinak. Podle Babiše bude epidemie Českou republiku stát mnoho miliard až desítek miliard korun. Bude proto potřeba změna rozpočtu, řekl na tiskové konferenci. Rozpočet na letošní rok počítá zatím se schodkem 40 miliard korun. Předseda vlády zároveň řekl, že by se mohly omezit například investice do armády, třeba nákup pásových bojových vozidel pěchoty.

Ředitelka na dovolené

„Bylo nám řečeno, že v případě potřeby a vyhodnocení stavu pacienta, ke kterému dojde v USA, bychom dostali dodávku léku pro jeho léčení,“ uvedl k léku Remdesivir dále náměstek Prymula.

Na onemocnění COVID-19 způsobené novým typem koronaviru zatím neexistuje žádný schválený lék ani vakcína. Lékaři pacientům podávají léky na tlumení příznaků nemoci.

Server Aktuálně.cz upozornil, že ředitelka Státního ústavu pro kontrolu léčiv, které má posvěcení léku Remdesivir na starosti, odletěla v pátek na dovolenou na Kubu. V ten den také vláda zakázala Čechům s platností od neděle překračovat hranice. Ředitelka Irena Storová by na dovolené měla být dva týdny.

„Mohu potvrdit, že paní ředitelka je na dlouhodobě plánované dovolené. Podle zákona o státní službě je řízením Státního ústavu pro kontrolu léčiv vždy v době nepřítomnosti paní ředitelky pověřena ředitelka Odboru Kancelář ředitele Marcela Škrabalová,“ uvedla mluvčí Státního ústavu pro kontrolu léčiv Peterová.

10.3 VLASTNÍ ANALÝZA

Porovnané texty se věnují aplikování léku Remdesivir pacientovi ohroženému na životě kvůli koronaviru. Obě média preferovala cizí mínění. iRozhlas.cz informuje z pozice mluvčího jen ve 30 % všech slov textu, cizí mínění představuje 70 % všech slov textu, citace 36 % všech slov textu. Blesk.cz informuje z pozice mluvčího ještě méně, jen z 20 % všech slov textu. Zbývajících 80 % tvoří odkazy k jiným zdrojům, přičemž 78 % všech slov z textu představují citace uvozené přímou řečí s uvozovací větou.

Z pozice mluvčího použila obě média ve svých člancích kondicionál doplněný modálním slovesem *mít*. Kondicionál primárně slouží k vyjadřování voluntativní modaloty, sekundárně se ale užívá pro vyjadřování jistotně modalitních postojů, kdy je možné jej opsat jinými jistotně modalitními modifikátory: *futurem, osamostatněnými VV, jistotními predikátory nebo epistémickými částicemi*.

Užití kondicionálu poukazuje na určitou hypotetičnost. Míru jistoty o platnosti obsahu tedy snižuje a podmiňuje. Kondicionál míru jistoty snižuje sám o sobě, často ale bývá doplněn o modální částici či modální sloveso, tak jako v následujících případech.

iRozhlas.cz:

(33) *Výsledky studie by měla společnost Gilead znát na konci března.*

(34) *Ředitelka Irena Storová by na dovolené měla být dva týdny.*

Blesk.cz

(35) *Ten by ho měl dostat z nejhoršího*

Autor článku Blesku snižuje míru jistoty také použitím větného adverbia *možná*. Ta představuje nízký stupeň přesvědčení. Snižuje tak informační kvalitu propozice.

(36) *Nakažený taxikář, který leží ve vážném stavu v nemocnici na Karlově náměstí, možná dostane lék.*

Jednat bude také o podpoře pro živnostníky 15 tisíc korun

Zbývající propozice byly mluvčím (autorem) prezentovány v obou člancích plnou jistotou bez porušení prvků objektivit.

Obě média využívala hlavně cizího mínění. Zdroj informace nebyl ani v jednom článku anonymizován, jednalo se vždy o autorizované zdroje. K odkazu na jejich výpověď užívala média nejčastěji řečová slovesa a také konstrukci *podle + substantivum v genitivu*. Prvky objektivit jsou při prezentaci cizího mínění dodrženy v obou médiích, a to jak z hlediska neutrality, tak faktičnosti.

11 TEXT Č. 7: ZÁKAZ VYCHÁZENÍ BEZ ZAKRYTÝCH ÚST

11.1 TEXT Č. 7 BLESK.CZ

Zákaz vycházení bez zakrytých úst, rozhodla vláda. Kraje ji předstihly, roušky jsou na cestě
Vláda dnes schválila zákaz vycházení bez pokrývky nosu a úst, který má platit od dnešní půlnoci. Vicepremiér a ministr vnitra Jan Hamáček (ČSSD) dnes v noci řekl, že povinnost nosit roušky je možné nařídít ve chvíli, kdy budou rozdány pomůcky z velkokapacitního ukrajinského letadla, jež by v neděli mělo do Česka přepravit mimo jiné 30 milionů roušek. Úřad vlády také nakoupil deset milionů roušek ve Vietnamu, a pokud nebude problém v dopravě, od pondělí by jich stát mohl každý týden dostat milion, řekl na tiskové konferenci po jednání vlády premiér Andrej Babiš (ANO).

Vláda schválila, že si lidé mimo bydliště mají používat ochranné prostředky dýchacích cest, tj. nosit roušky, ústenky, ale i šátky nebo šály,“ napsal ČTK ministr zahraničí Tomáš Petříček (ČSSD).

„Musíme bez výjimky chránit sebe a své okolí! Vláda právě schválila povinnost mít od dnešní půlnoci na veřejných místech zakrytá ústa a nos,“ uvedl na twitteru také ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO). Některé kraje už dříve nařídily povinnost nosit roušky nebo jinou ochranu nosu a úst.

Roušky na cestě a jejich nedostatky

Podle Davida Schöna z policejního prezidia bude policie při kontrolách postupovat podobně jako v případě, kdy kontrolovala dodržování karantény. Policisté mají možnost vykázat osobu z určeného místa, za neuposlechnutí hrozí až desetitisícová pokuta.

Česko chce z Číny v příštích dnech po rychlotestech dopravit i další zdravotnický materiál, přepravit by jej měla soukromá letadla. Vojtěch v úterý podepsal příslušnou smlouvu se společnostmi Smartwings a Czech Airlines. Hamáček novinářům dnes v noci řekl, že by již měla být vyřízena veškerá potřebná povolení a letadla by mohla vzlétnout ještě dnes.

Největší dodávka dorazí v neděli

Hamáček v úterý uvedl, že do pátku by do ČR mělo dorazit pět milionů roušek a 2,5 milionu respirátorů. Největší dodávku zahrnující přes 30 milionů roušek, šest milionů respirátorů, 250 000 ochranných obleků a brýlí a další materiál má dopravit ukrajinský letoun An-124 Ruslan. Podle ministra vnitra by se tak mělo stát v neděli.

„Úřadu vlády se podařilo nakoupit ve Vietnamu deset milionů roušek. Od 23. března bychom, pokud vyjde doprava, každý týden mohli dostat milion. Měl bych o tom mluvit dnes s premiérem Vietnamu,“ poznamenal Babiš. Už minulé úterý Bezpečnostní rada státu nařídila zavřít základní, střední i vysoké školy jako opatření proti šíření nového typu koronaviru. Rodiče, kteří zůstanou doma s dětmi do deseti let, mají nárok na ošetřovné. Činí 60 procent základu příjmu a dávka se pobírá nejdéle devět kalendářních dnů. Samoživitelům a samoživitelkám s potomky do 16 let se vyplácí až 16 dnů.

11.2 TEXT Č. 7 IROZHLAS.CZ

Vláda zavádí povinnost nosit na veřejnosti ochranu obličeje, dvě hodiny nakoupí pouze senioři
Informaci o povinnosti nosit na veřejnosti ochranné pomůcky potvrdili před tiskovou konferencí ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO) i ministr zahraničí Tomáš Petříček (ČSSD).

„Vláda schválila, že lidé mimo bydliště mají používat ochranné prostředky dýchacích cest, tj. nosit roušky, ústenky, ale i šátky nebo šály. Platí to od půlnoci,“ uvedl Petříček pro Radiožurnál.

Česko chce z Číny v příštích dnech po rychlotestech dovézt i další zdravotnický materiál, přepravit by jej měla soukromá letadla. „O víkendu by mohlo dorazit 30 milionů roušek a milion respirátorů. Další pomůcky jsme nakoupili ve Vietnamu, jedná se o dalších 10 milionů roušek,“ potvrdil Babiš na tiskové konferenci.

„Domluveno je sedm komerčních letadel přes Smartwings, o půlnoci vyletí první dvě. Další lety přijdou po dohodě s Čínou. Létají tam ale stovky letadel a obchoduje se tam stylem ‚kdo dřív přijde, ten dřív mele‘,“ vysvětlil ministr dopravy Karel Havlíček (za ANO).

Ministr vnitra Jan Hamáček novinářům dříve řekl, že by měla být vyřízena veškerá potřebná povolení a letadla by mohla vzlétnout ještě během středy.

Otevírací doba pro seniory

Další vládní kroky se dotknou maloobchodů s potravinami. „Od čtvrtka od 10 do 12 hodin nakupují v potravinách jen důchodci,“ shrnul Babiš smysl dnes schváleného opatření, týkající se lidí starší 65 let.

Vláda již v pondělí doporučila seniorům nad 70 let, aby po dobu současného nouzového stavu nevycházeli z domovů. Zakázala také obyvatelům domovů pro seniory, postižené či pacienty s demencemi opouštět areál těchto zařízení. Podle Babiše se jedná o skupinu obyvatel, která je onemocněním COVID-19 nejvíce ohrožena.

Havlíček také doporučil prodejčům prodejny pravidelně dezinfikovat. „Doporučujeme všem provozovatelům maloobchodních prodejen dezinfikovat košíky, vozíky, kliky, madla i dveře alespoň jednou na hodinu,“ upřesnil na tiskové konferenci po středečním zasedání vlády.

Lázně, ošetřovny, podnikatelé

Náměstek ministra zdravotnictví Roman Prymula také uvedl, že byl odsouhlasen zákaz přijímat v lázeňských areálech nové návštěvníky. „Reagovali jsme na podnět lázeňských měst. Všem lázním tak zakazujeme přijímat od 19. března nové pacienty“, potvrdil na tiskové konferenci. Stávající klienti mohou pobyt dokončit.

Vláda probírala i otázku ošetřovny. Premiér Andrej Babiš potvrdil, že v úterý by se mohla uskutečnit mimořádná schůze Poslanecké sněmovny v legislativní nouzi. Předseda sněmovny Radek Vondráček (ANO) se podle Babiše aktuálně snaží získat podporu Senátu i souhlas prezidenta Miloše Zemana.

Podpory se podle ministra průmyslu a obchodu Karla Havlíčka mohli dočkat i podnikatelé. Plánuje ji nabídnout formou kompenzací, odpuštění odvodů, injekcí do likvidity právnických a fyzických osob, nepřímou formou by se pak jednalo především o záruky. Do konce března by ve spolupráci s komerčními bankami mohli menší podnikatelé žádat o úvěry.

11.3 VLASTNÍ ANALÝZA

Texty se věnují nařízení vlády, kdy je omezen pohyb na veřejnosti bez zakrytých úst. IRozhlas.cz informoval z pozice mluvčího ve 25 % všech slov textu, zbývajících 75 % představuje cizí mínění, 39 % všech slov v článku tvoří citace. Blesk.cz informuje z pozice mluvčího ve 42 % všech slov textu, od výpovědi se distancuje ve zbývajících 58 %. 27 % slov v článku pak představují vlastní citace.

V textu iRozhlasu.cz se z pozice mluvčího neobjevily žádné jistotně modalitní prostředky. Modální význam ale ovlivňuje také použitý slovesný způsob. Jak už jsem zmiňovala v předchozích textech, kondicionál v sobě nese jistou míru pochybnosti, narozdíl od indikativu, který vyjadřuje plnou jistotu mluvčího. I v následujícím příkladu je doplněný o modální sloveso.

(37) *Do konce března by ve spolupráci s komerčními bankami mohli menší podnikatelé žádat o úvěry.*

Kondicionál použil ke snížení míry jistoty ve svém textu i Blesk.cz. Jiné jistotně modalitní prostředky se ani zde nevyskytovaly.

(38) *Česko chce z Číny v příštích dnech po rychlotestech dopravit i další zdravotnický materiál, přepravit by jej měla soukromá letadla.*

Zbývající propozice byly mluvčími v obou textech psány plnou jistotou. Ani jednou jsem u nich neshledala pochybení a narušení objektivitu.

K vyjádření cizího mínění použila obě média zejména neutrálních řečových sloves. Využívala také konstrukce *podle + substantivum v genitivu*.

Blesk.cz jednou použil modální sloveso *mít* v indikativu přítomnosti, k vyjádření nejistoty v budoucnu. Sloveso *mít* vyjadřuje nízký stupeň přesvědčení. Zdroj promluvy není ve větě explicitně jmenován, na základě kontextu ho ale dokážeme vyvodit. Tím je zachována informační kvalita výpovědi.

(39) *Největší dodávku zahrnující přes 30 milionů roušek, šest milionů respirátorů, 250 000 ochranných obleků a brýlí a další materiál má dopravit ukrajinský letoun An-124 Ruslan.*

12 TEXT Č. 8: PROJEV DONALDA TRUMPA

12.1 TEXT Č. 8 BLESK.CZ

Melania si Trumpa vyslechla celá v černém. A ocenila moderátora s rakovinou plic
Poselství o stavu unie, které v Kongresu pronesl prezident Spojených států Donald Trump, z čestného místa sledovala také jeho manželka. Melania Trumpová dorazila stejně jako loni celá v černém, černá je vůbec barva, ve které se poselství účastní nejčastěji. Zvyk „rozbila“ jen v roce 2018, kdy přišla ve sufražetské bílé, tehdy její manželství procházelo krizí, a první dáma dokonce na pár dní opustila Bílý dům. Bílou teď po dva roky oblékají demokratky, včetně předsedkyně Sněmovny Nancy Pelosiové. Trumpová letos výjimečně přijela s prezidentem, v předchozích letech jezdil každý ve vlastním vozu, informoval deník Daily Mail.
První dáma pro letošní poselství zvolila černý sukňový kostýmek z módního domu Dolce & Gabbana, model doplnila o lodičky stejné barvy. Stylista první dámy Hervé Pierre vysvětlil, že Trumpová výběr oblečení pro tuto událost bere velmi vážně a modely pečlivě plánuje.

Společnost Trumpové během manželova projevu dělal bavič a komentátor Rush Limbaugh. Prezident se řídil radami svého týmu a během svého projevu se ani náznakem nezminil o ústavní žalobě, kterou na něj podali demokraté a kterou projednává Senát.

Medaile z rukou první dámy

Napětí mezi ním a demokraty bylo ale hmatatelné, Trump dokonce nepodal ruku Pelosiové, ta na oplátku roztrhala jeho projev. Prezidentovi lidé přišli s plánem, jak odvést pozornost od probíhajícího impeachmentu.

Jejich „černým koněm“ byla právě první dáma, součástí poselství bylo i překvapivé udělení Prezidentské medaile svobody, kterou z rukou Trumpové převzal Limbaugh. Moderátor tento týden přiznal, že bojuje s rakovinou plic.

Trumpová je v poslední době čím dál aktivnější, výraznou roli zastává i v Trumpově volební kampani. Na rozdíl od roku 2016 se s ním vydá na celou předvolební „šňůru“, minulý týden pro manžela a jeho sponzory uspořádala večírek. Byť se Trumpová straní politických akcí, mezi republikány se těší velké oblibě.

Kromě Limbaugha seděla první dáma ve společnosti ještě několika Trumpových čestných hostů. Byl mezi nimi například válečný veterán Tony Rankins, který porazil závislost na drogách, nebo člen pohraniční stráže Raul Ortiz.

Trumpovy děti dorazily téměř v plném počtu

Trumpa si přišly poslechnout všechny jeho starší děti, nejmladší Barron chyběl. Prezidentovi potomci dorazili se svými drahými polovičkami: Donald mladší s přítelkyní Kimberly Guilfoyleovou, Ivanka s manželem Jaredem Kushnerem, Eric s manželkou Larou a Tiffany s přítelem Michaelem Boulosem.

12.2 TEXT Č. 8 IROZHLAS.CZ

Ekonomický rozkvět, boj s drogami a AIDS nebo cesta na Mars. Trump přednesl zprávu o stavu unie
Spojené státy prožívají nejlepší ekonomický rozkvět v historii. Na úvod projevu o stavu unie to před oběma komorami Kongresu v noci na středu prohlásil americký prezident Donald Trump. Dále se věnoval ceně léků, boji s drogami a AIDS, přistání na Marsu nebo také migraci a boji proti terorismu.

V úvodní části projevu Trump zdůraznil, že za jeho vlády prožívají Spojené státy nebývalý rozkvět. „Vytvořili jsme sedm milionů pracovních míst,“ poznamenal. Zdůraznil, že díky krokům jeho vlády bohatne celá země včetně menšin, které dříve stály na okraji společnosti.

„Nezaměstnanost Afroameričanů, Američanů s asijskými kořeny, Hispanoameričanů dosáhla nejnižší úrovně v historii. Nezaměstnanost mladých Afroameričanů je na vůbec nejnižší úrovni,“ dodal.

Trump v poselství kritizoval předchozí administrativu demokratického prezidenta Baracka Obamy, kdy podle něj podniky z USA stěhovaly továrny a kdy nevýhodné obchodní smlouvy zemi finančně vyčerpávaly. Právě obchodní dohody označil Trump za jeden z důvodů, proč se rozhodl stát prezidentem.

Prezident zmínil novou dohodu mezi USA, Mexikem a Kanadou (USMCA), která nahradí Severoamerickou dohodu o volném obchodu (NAFTA), kterou Trump považuje za nevýhodnou pro Washington.

Hovořil také o nové obchodní dohodě s Čínou, jejíž první fázi obě země podepsaly. Poznamenal, že nyní, kdy se obchodní podmínky po letech narovnávají, jsou vztahy s Čínou zřejmě nejlepší v historii.

Guaidó v Kongresu

Trump během poselství v Kongresu přivítal vůdce venezuelské opozice Juana Guaidóa. Toho Spojené státy považují za prozatímní hlavu státu, neboť režim autoritáře Nicoláse Madura neuznávají.

„Opravdový a legitimní vůdce Venezuely,“ řekl Trump na adresu Guaidóa. Řekl také, že Spojené státy chtějí pomoci Venezuelanům zbavit se jejich socialistického režimu. „Socialismus ničí země. Vždy si ale pamatujte, že svoboda sjednocuje duši,“ dodal Trump.

Konec AIDS do deseti let

Do deseti let Spojené státy vymytí epidemii nemoci AIDS. V poselství se k tomu zavázal prezident Trump. Přislíbil rovněž zintenzivnění boje proti drogám, konkrétně zmínil opioidovou krizi, které USA čelí.

„Do konce desetiletí vymytíme epidemii AIDS v Americe,“ řekl Trump. Syndrom získaného selhání imunity, jak se onemocnění jmenuje, způsobuje vir HIV. Lék proti této smrtelné virové nákaze dosud neexistuje.

Trump chce rovněž zintenzivnit tažení proti drogám, obzvláště pak proti opioidům. BBC před týdnem k této problematice uvedla, že od konce 90. let, kdy se USA potýkají s opioidovou krizí, zemřelo na předávkování okolo 400 000 Američanů.

Trump dále hovořil o zlepšení dostupnosti zdravotní péče včetně nutnosti snížit cenu léků. Vyzval proto Kongres, aby přijal příslušný zákon o cenové transparentnosti, který by výrazně snížil ceny léků na předpis. „Dejte mi ten zákon na stůl a já bez průtahů podepíšu,“ řekl prezident.

V části projevu, kdy Trump hovořil o tom, že někteří se snaží zdravotní péči zničit, sbor demokratů prezidenta přerušil výkřikem, že je to on, kdo tak činí. „To vy,“ křičeli demokraté na adresu prezidenta. Demokraté také zvedli ruce s třemi vztyčenými prsty na znamení návrhu zákona HR3, kterým demokraté cenu léků chtějí snížit.

Trump rovněž požádal Kongres o navýšení investic do neonatálního výzkumu. „To je také důvod, proč vyzývám Kongres, aby přijal zákon zakazující potraty v pozdních termínech,“ řekl.

Vlajka Spojených států musí být první, která bude na Marsu vztyčena. Trump v poselství vyzval Kongres, aby uvolnil peníze na vesmírné mise.

„Letos se Američané vrátí do vesmíru na palubě amerických raket,“ řekl Trump. Zmínil také kosmické lodě soukromých amerických společností SpaceX a Boeing, které na letošní rok plánují první pilotované mise.

Před letem k Marsu chtějí Američané nejdříve opět přistát na Měsíci, kam dosud mimo USA žádná jiná země lidskou posádku vyslat nedokázala.

Stav bezpráví na jižní hranici

Spojené státy mají morální povinnost vytvořit imigrační systém, který ochrání životy a pracovní místa Američanů, dodal v projevu Donald Trump, který zdůraznil, že přistěhovalci do USA musí být možné jen legální cestou.

„Zatímco mluvíme, velké a organizované karavany jsou na pochodu do USA,“ řekl Trump s odkazem na hromadné cesty migrantů ze středoamerických zemí k hranicím Spojených států.

„Je na čase, aby Kongres ukázal světu, že Amerika je odhodlána skoncovat s nelegální migrací a odstavit od vesla bezohledné kojoty, kartely, drogové dealery a pašeráky lidí,“ řekl prezident. „Tohle je morální záležitost. Stav bezpráví na naší jižní hranici je hrozbou bezpečnosti, ochrany a blahobytu celé Ameriky,“ uvedl Trump.

Dodal, že nový imigrační systém bude zahrnovat i závazky vůči milionům přistěhovalců, kteří v USA žijí a kteří respektují americké zákony. „Legální migrace nesčetnými způsoby obohacuje naši zemi a posiluje naši společnost,“ doplnil prezident.

„Porazili jsme Islámský stát“

Americký prezident Donald Trump v poselství o stavu unie prohlásil, že to byla jeho vláda, které se podařilo teroristické hnutí Islámský stát vyhnat prakticky ze všech území, které ovládalo.

„K dnešku bylo území chalífátu Islámského státu zničeno ze sta procent,“ řekl Trump a dodal, že dnes Američané se spojenci spolupracují na likvidaci zbytků Islámského státu. „Když jsem se ujal úřadu, Islámský stát kontroloval v Iráku a Sýrii přes 20 000 čtverečních mil (51 800 kilometrů čtverečních),“ poznamenal. Příslušníky Islámského státu pak označil za krvežíznivá monstra.

K situaci v Afghánistánu, kde je stále aktivní radikální hnutí Tálibán, prezident řekl, že zintenzívněl vyjednávací úsilí, aby dosáhl politického urovnání. „Protistrana je rovněž velmi ráda za vyjednávání,“ uvedl. „Jakmile dosáhneme v jednáních pokroku, budeme moci snížit naši vojenskou přítomnost,“ přislíbil Trump.

Trump dále prohlásil, že američtí přátelé i nepřátelé musí vždy s jistotou vědět, že USA disponují mocí a vůlí bránit své občany. „Před 18 lety násilní teroristé zaútočili na loď USS Cole. Minulý měsíc americké síly zabily jednoho ze strýjců tohoto útoku,“ prohlásil prezident. Počátkem ledna Trump na twitteru oznámil, že USA zlikvidovaly Džamála Badáviho, který je považován za jednoho z organizátorů činu.

Ústavní žalobu nezminil

Americký prezident v poselství o stavu unie ústavní žalobu, které dosud čelí, nezminil. Žalobu proti němu vnesla demokracie ovládaná Sněmovna reprezentantů. Její předsedkyně Nancy Pelosi po příchodu do sálu ruku nepodal, Pelosi po konci poselství roztrhala papíry s jeho vytištěným projevem.

Trumpovi spojenci před projevem prezidentovi doporučovali, aby téma ústavní žaloby nezmiňoval. Krátce před poselstvím mluvčí Bílého domu řekl, že žaloba v textu projevu není, nevyloučil ale, že o tématu nakonec bude hovořit.

Trump se nicméně žalobě, ve kterého ho demokraté viní ze zneužití pravomocí a z obstrukcí vůči Kongresu, nevěnoval. Ve středu Senát, který proces s Trumpem vede, podle očekávání prezidenta osvobodí.

I když Trump o žalobě nehovořil, napětí mezi ním a demokracií bylo očividné. Po příchodu do sálu, kdy Pelosi předal text poselství, mu předsedkyně sněmovny nabídla k podání ruku. Trump jí ale pravici nepotřásl, podle amerických médií se zdálo, že její gesto záměrně ignoroval. V závěru projevu Pelosi text roztrhala.

12.3 VLASTNÍ ANALÝZA

V porovnávání textech informuje z pozice mluvčího iRozhlas.cz ve 24 % všech slov textu, zbývajících 76 % pak odkazuje na cizí mínění, citace představují 29 % všech slov textu. Oproti tomu Blesk.cz informuje z pozice mluvčího z 88 % všech slov textu, zbývajících 12 % představuje cizí mínění. Citace se v textu nevyskytne ani jednou. Nutno podotknout, že ačkoliv oba texty sledují stejné téma, je zrovna v těchto textech patrný značný rozdíl mezi bulvárním a seriózním médiem.

Blesk.cz informuje čtenáře prakticky celou dobu z pozice mluvčího, a to v plné jistotě. Tu autor ani jednou nesníží. Všechna svá tvrzení tedy předkládá jako 100 % pravdivá. Při analýze docházíme k tomu, že se v textu několikrát objeví vlastní názor, případně čtenář vůbec nezná původ informace. Článek z velké míry porušuje zásady zpravodajství. V následujících příkladech uvádím některé propozice, které autor čtenáři předkládá jako fakta, můžeme je ale považovat za domněnky autora. Informace nejsou jakkoliv doložené, případně přímo zprostředkovávají autorův názor.

(40) *Prezident se řídil radami svého týmu a během svého projevu se ani náznakem nezmínil o ústavní žalobě, kterou na něj podali demokraté a kterou projednává Senát.*

(41) *Napětí mezi ním a demokraty bylo ale hmatatelné...*

(42) *Byť se Trumpová straní politických akcí, mezi republikány se těší velké oblibě.*

(43) *Tiffany Trumpová ve svém bleděmodrém kostýmku přímo zářila.*

Také iRozhlas.cz informuje čtenáře z pozice mluvčího výhradně plnou jistotou. Prvky objektivitě ale porušeny nejsou. Informace jsou buď podloženy autorizovaným zdrojem případně se jedná o všeobecně známá fakta, u kterých není nutné zdroj uvádět. Svůj názor autor v textu nevyjadřuje.

Zvláštní je v článku iRozhlasu.cz jeden z podnadpisů. Ten je sice bez přímé řeči i bez odkazu k jiné osobě, přesto zastupuje cizí mínění. Jedná se o kondenzaci výpovědi D. Trumpa, která je následně v textu vysvětlena s odkazem na něj. Titulek obsahuje elipsu neboli výpustku. Jako eliminovaný můžeme vnímat z hlediska epistémické modalitě gramatický prostředek – *futurum slovesa být*. To vyjadřuje vyšší míru přesvědčení. Zároveň jako elipsu vnímáme chybějící odkaz na cizí mínění. A to buď přímou nebo nepřímou řeč původce informace.

(44) *Konec AIDS do deseti let*

Podobná situace se opakuje v dalším podtitulku v článku iRozhlasu.cz.

(45) *Vlajka Spojených států musí být první, která bude na Marsu vztyčena.*

Pro vyjádření vysokého stupně přesvědčení je užito modálního slovesa *muset*. Míru jistoty o platnosti propozice ale nevyjadřuje mluvčí, ačkoliv to tak na první pohled působí. I zde se jedná

o kondenzaci cizí výpovědi, jak pochopí čtenář až v těle textu. Opět chybí označení přímé řeči či parafráze a odkaz ke zdroji. Vzhledem k tomu, že vlastní text pak titulek rozvádí, nepovažuji to za porušení objektivitu.

K cizímu mínění dále autor článku používal řečová slovesa a adverbialní konstrukci *podle + substantivum v genitivu*. Dominovalo řečové neutrální sloveso *říkat*, které se v textu objevilo desetkrát. Protože byl text z velké části založený na cizím mínění vyskytla se v něm široká škála řečových sloves, např.: *prohlásit, zdůraznit, hovořit, kritizovat, označit, zmínit, oznámit, křičet, zavázat se, prohlásit, příslibit, ...* Jako příznakové a porušující objektivitu můžeme s ohledem na vyznění slovesa v článku vnímat sloveso *zdůraznit*. Autor propozici se subjektivním postojem zprostředkovává čtenáři a ovlivňuje její vyznění.

(46) *V úvodní části projevu Trump zdůraznil, že za jeho vlády prožívají Spojené státy nebyvalý rozkvět.*

(47) *Zdůraznil, že díky krokům jeho vlády bohatne celá země včetně menšin, které dříve stály na okraji společnosti.*

V textu Blesku.cz se vyskytla k vyjádření cizího mínění, které jak už jsem říkala tvořilo jen 12 % textu, řečová slovesa *vyprávět, informovat, přiznat*. S ohledem na kontext všechny vnímáme jako zpravodajsky neutrální, pouze přenášející informaci.

13 TEXT Č. 9: ČEŠI VYKUPUJÍ LÉKY S PARACETAMOLEM

13.1 TEXT Č. 9 BLESK.CZ

Češi vykupují léky s paracetamolem. SÚKL prosí: Nedělejte si zbytečně zásoby
Lékařny už dříve upozorňovaly, že lidé vykupují léky na horečku a léky s paracetamolem – i kvůli snaze Čechů bránit se koronaviru. V některých lékárnách tak zřejmě neseženete klasický lék Paralen. Česká lékárnická komora (ČLnK) na dotaz Blesk Zpráv připustila, že zásoby paracetamolu jsou v lékárnách nerovnoměrné a někde může být tedy lék Paralen nedostupný. Výrobce léku ujišťuje, že jedná o zvýšení objemu dodávek. Státní ústav pro kontrolu léčiv prosí veřejnost, aby lidé zbytečně nehromadili léčivé přípravky a nepřekračovali denní dávky.
„Zásoby paracetamolu jsou v lékárnách v tuto chvíli nerovnoměrné. Může se stát, že v některých lékárnách je paracetamol nedostupný,“ sdělila na dotaz Blesk Zpráv tisková mluvčí ČLnK Michaela Bažantová už v pondělí. Vyšší zájem o Paralen potvrzuje i Alžběta Piškulová, PR specialistka lékáren BENU: „V současné době zaznamenáváme vyšší zájem o léky na akutní virová onemocnění, který ale odpovídá roční době a s ní spojenými virózami, chřipkou a nachlazením. Léků je obecně v lékárnách dostatek, a pokud nejsou lokálně k dispozici, budou co nejdříve doskladněny.“
„Ano, je to pravda, Paralen chybí, zásoby se leckde dostaly na nulu anebo jsou kriticky nízké,“ informuje mluvčí sítě lékáren DR. MAX Michal Petrov.

SÚKL: Nedělejte si zbytečně zásoby

Podle Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL) v posledních týdnech došlo k navýšení prodeje trojnásobně. „Pro představu to znamená, že se během jednoho týdne prodala jindy měsíční poptávka, tj. přes 300 tisíc balení. Dle dostupných informací je obdobný nárůst prodeje patrný i u dalších léčivých přípravků s obsahem paracetamolu, a proto u mnoha z nich došlo k vyprodání,“ uvedla mluvčí ústavu Barbora Peterová.

SÚKL dále upozorňuje, aby se lidé řídili příbalou informací a nepřekračovali doporučené denní dávky, jinak při předávkování hrozí závažné poškození jater.

„Vyzýváme všechny, aby zbytečně nehromadili léčivé přípravky, a prosíme o ohleduplnost k dalším pacientům, kteří svou léčbu také potřebují,“ vzkazuje mluvčí.

Že aktuální poptávka po Paralenu mnohonásobně převyšuje běžnou spotřebu, potvrzuje i firma Sanofi.

„Od začátku roku jsme dodali na český trh 1,4 milionu balení léku Paralen 24x500mg. V nadcházejícím týdnu předpokládáme další dodávku 255 tisíc balení tohoto léčivého přípravku k našim distributorům v Česku. Do konce dubna jsme potvrdili objednávky na 600 tisíc balení tohoto léku,“ řekl tiskový mluvčí Sanofi Libor Kytýr.

„Dle dodávek z výrobních závodů kontinuálně zavážíme balení léku Paralen k distributorům v Česku. Zároveň jednáme o dalším zvýšení objemu dodávek. Vedle tablet je Paralen k dostání také v jiných léčkových formách, jako jsou horké nápoje, čípky, sirupy,“ ujistil.

To potvrzuje i SÚKL. „V příštích dnech jsou plánované dodávky v řádu několika set tisíc balení. Ministerstvo zdravotnictví ČR a SÚKL zároveň jednájí o zajištění dalšího dovozu,“ dodala Peterová.

Obdobná situace panuje ve více zemích Evropy, a proto některé státy (např. Dánsko, Norsko, Irsko, Belgie) již omezily nařízením výdej volně prodejných léčivých přípravků. Jiné země (např. Slovensko) uvádějí nedostupnost paracetamolu, ibuprofenu i acylpyrinu.

13.2 TEXT Č. 9 IROZHLAS.CZ

Lékárny pod nápoem. Lidé kvůli koronaviru vykoupili Paralen, chybí roušky i líh na dezinfekci

V Česku kvůli pandemii koronaviru v posledních dnech prudce vzrostla poptávka po paracetamolu, účinné látce proti bolesti a horečkám. Tu obsahuje třeba lék Paralen. Státní ústav pro kontrolu léčiv i lékárníci proto apelují na občany, aby léky nevykupovali a byli ohleduplní k lidem, kteří léčiva skutečně potřebují.

„Pokud máme udržet fungující lékárnickou péči, tak ty pomůcky od státu naprosto urgentně potřebujeme,“ řekl Radiožurnálu prezident lékárnické komory .

Výrazný nárůst poptávky zaznamenali distributoři třeba u léku Paralen. Podle Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL) se během jednoho týdne prodalo přes 300 tisíc balení. To odpovídá běžné měsíční poptávce. SÚKL společně s ministerstvem zdravotnictví proto s výrobcí a držiteli licencí na léky jednájí o dalších dodávkách.

„Aktuální situaci u těchto léčiv sledujeme a komunikujeme s výrobcí. Podle našich informací se v příštích dnech chystají dodávky v řádech několika set tisíc balení a jednáme o zajištění dalšího dovozu,“ sdělila Radiožurnálu mluvčí SÚKL Barbora Peterová. Zároveň spolu s lékárníky vyzvala lidi, aby léky nehromadili.

Lékařníci prosí o ohleduplnost

Nedostatek léků s paracetamolem v lékárnách Radiožurnálu potvrdil i provozní ředitel lékárenské sítě Benu Michal Jurča. „Zásoby paracetamolu se hodně ztenčují. Máme k ho dispozici v řádu dnů, týdne a čekáme na další dodávky ze strany výrobců.“

Podle prezidenta České lékárnické komory Aleše Krebse je nyní důležité, aby lidé léky nevykupovali. „Poprosil bych o ohleduplnost a vstřícnost ze strany pacientů, aby nevyžadovali větší počet balení. Aby skutečně pro pohotovostní zásobení doma, které samozřejmě chápu, že chtějí a potřebují mít, tak aby se smířili s tím, že v danou chvíli může být množství léků s paracetamolem ze strany lékárníků limitováno. Je to proto, aby se maximum dostalo co nejširšímu množství pacientů, aby každý měl aspoň něco.“

Lék Paralen vyrábí farmaceutická společnost Zentiva, vlastníkem licence je společnost Sanofi. Ta Radiožurnálu řekla, že produkci léků s paracetamolem posílí. V příštím týdnu dodá 255 tisíc balení Paralenu 500, do konce dubna pak 600 tisíc balení.

„Zároveň jednáme o dalším zvýšení tohoto objemu,“ řekl Radiožurnálu mluvčí Sanofi Libor Kytýr. Od začátku roku dodala Sanofi na český trh celkem 1,4 milionu balení Paralenu 500.

Navýšení dodávek potvrdila i Zentiva. „Tento měsíc plánujeme vyrobit o milion balení ibuprofenu a paracetamolu více, než bylo plánováno. Děláme vše pro to, abychom pomohli pacientům a jejich rodinám v současné situaci,“ uvedl dříve ředitel závodu Zentivy v pražských Dolních Měcholupech.

Ibuprofen

Ibuprofen je další léčivou látkou, která pomáhá zmírnit horečky nebo bolesti. Právě horečka je jedním z průvodních jevů nemoci COVID-19. Ibuprofen obsahuje třeba lék Ibalgin, který také dodává společnost Sanofi. Podle mluvčího Libora Kytýra je ale zatím těchto přípravků dostatek. „U velkodistributorů je jich zatím v různých formách dostatek. Lékařny si je ještě mohou stále doobjednat,“ dodal. Roli ve zvýšené poptávce po paracetamolu hrály podle SÚKL informace o tom, že léčivá látka ibuprofen může zhoršit průběh nemoci COVID-19. To uvedl už dříve třeba francouzský ministr zdravotnictví Olivier Véran. Světová zdravotnická organizace v úterý informovala,

že záležitost zkoumají experti, zároveň ovšem doporučila, aby se lidé bez konzultace s lékařem ibuprofenu zatím raději vyhnuli.

„V současné době ale neexistují žádné vědecky doložené důkazy, že by ibuprofen zhoršoval průběh této nemoci. O vhodnosti užití ibuprofenu či paracetamolu doporučujeme vždy poradit se s lékařem nebo lékárníkem,“ upozornila mluvčí SÚKL Peterová.

Také český ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO) televizi Nova řekl, že doporučení Světové zdravotnické organizace potvrdit nemůže.

Lékárny se ale kvůli současné situaci kolem koronaviru potýkají i s dalšími problémy. Tím nejdůležitějším je nedostatek ochranných pomůcek, jako jsou roušky nebo respirátory, které nemají ani pro zákazníky, ani pro sebe. Někde si, stejně jako lidé doma, šijí lékárníci roušky samy, ale podle prezidenta lékárnické komory Krebse je situace už kritická. „Pokud máme udržet fungující lékárnickou péči, tak ty pomůcky od státu naprosto urgentně potřebujeme,“ řekl Radiožurnálu.

„Uvědomujeme si, že lékárníci jsou zdravotničtí pracovníci v první linii, proto na jejich ochranu respirátory myslíme v rámci centrálního nákupu, který v tuto chvíli probíhá. Jakmile budou ochranné prostředky dostupné, budeme řešit také distribuci směrem k lékárníkům,“ uvedla mluvčí resortu zdravotnictví Gabriela Štěpanyová.

Nedostatek lihu

Lékárnám také chybí třeba farmaceutický lih k výrobě dezinfekce. Některé lékárny si dezinfekci podle doporučení Světové zdravotnické organizace samy připravují.

To Radiožurnálu potvrdily oslovené lékárny v Ústí nad Labem nebo v Lanškrounu. Souhlasí s tím i Aleš Nedopil z říčanské Lékárny U bílého lva. „Problém je s tím, že se léky nedají koupit. Jsou vybrané velkoobchody a distribuce i výroba nestíhá zásobovat. A pak je problém s farmaceutickými surovinami, protože se nedají sehnat ty k výrobě lékárenské dezinfekce.“

V současné situaci přitom hrají lékárny klíčovou roli, společně s prodejny potravin mají výjimku a zůstávají stále otevřené. Začaly se proto také více chránit. Lékárníci například neberou do rukou od lidí mobilní telefony s číslem e-receptu a častěji vyžadují bezkontaktní platbu. Omezují i vstup do lékáren a uvnitř tak smí být vždy jen jeden zákazník. A stále častěji také nepouští dovnitř pacienty bez zakrytých úst a nosu. Česká lékárnická komora rovněž upozorňuje, aby lidé nechodili do lékáren, pokud mají kašel a teplotu. A aby dodržovali odstup od ostatních alespoň dva metry.

Lékárníci také podobně jako nemocnice využívají pomoc studentů z farmaceutických fakult v Praze a Brně.

13.3 VLASTNÍ ANALÝZA

Text Blesku.cz informuje čtenáře z pozice mluvčího jen v 11 % všech slov textu. Zbývajících 89 % textu představuje cizí mínění. Citace představují 44 % článku. IRozhlas.cz z pozice mluvčího zprostředkovává informace ve 30 % všech slov textu, zbývajících 70 % odkazuje na cizí mínění. Citace představují 40 % článku.

Z pozice mluvčího předávají obě média informace s plnou jistotou. Ani u jednoho média nedošlo k porušení prvků objektivit.

V obou člancích dominovalo cizí mínění. K odkazu na jiného původce informace užívala obě média sloves mluvení a spojení *podle + genitiv substantiva*.

V obou textech se vyskytla řada sloves, která je možná chápat jako příznaková. Já je ale vzhledem ke kontextu hodnotím spíše jako slovesa přenášející informaci a nevnímám jejich

užití jako porušení objektivitu. Jednalo se např. o slovesa *apelovat*, *vyzvat*, *souhlasit*, *prosit*, *upozorňovat*, *potvrdit*, *připustit*, *prosit*, *ujišťovat*.

14 TEXT Č. 10: MRTVÍ V ITÁLII

14.1 TEXT Č. 10 BLESK.CZ

Italská apokalypsa už předčí Čínu! Krematoria nestíhají: Mrtvé odváží armáda

V Italském Bergamu, hlavním městě stejnojmenné provincie, již krematorium nestačí zpopelňovat těla obětí koronaviru. Počet mrtvých, kteří podlehlí nákaze způsobené nebezpečným virem, je v lombardském městě tak vysoký, že rakve s těly musely být ke zpopelnění přepraveny armádou do okolních měst. Celkově počet italských obětí pandemie překonal Čínu.

Itálie nařídila armádě, aby z města Bergamo na severu Itálie odvezla těla obětí epidemie koronaviru, protože místní pohřební služby jsou zahlcené. Informovala o tom agentura Reuters.

Video, které natočili obyvatelé Bergama ležícího severovýchodně od Milána a zveřejnil ho místní zpravodajský server Eco di Bergamo, ukazuje dlouhou řadu vojenských vozidel projíždějících v noci ulicemi města a odvázejících rakve.

Vojenský mluvčí dnes potvrdil, že armáda vyslala 15 nákladních vozů a 50 vojáků, aby převezli mrtvá těla do sousedních provincií. Armáda tak reagovala na výzvu úřadů v Bergamu, které žádaly o pomoc s kremacemi, protože jejich kapacita je přetížená.

Krematoria jedou nocí i dnem

Záběry vojenských nákladů evakuujících těla jen podtrhují, do jaké míry jsou zdravotní i další služby v nejhůře postižených severních oblastech Itálie zatíženy.

Giacomo Angeloni, místní činitel pověřený správou hřbitovů v Bergamu, tento týden řekl, že krematorium pracuje dnem i nocí a spaluje 24 hodin denně, což je téměř dvojnásobek obvyklého maxima - a přesto nedokáže držet krok s přibývajícím počtem obětí. Márnice jsou přeplněné a z místních kostelů už byly odstraněny lavice, aby byl prostor na další rakve, ale s každým dnem přiváží další.

Provinciální guvernér Lombardie Attilio Fontana řekl v rozhovoru pro Radio Capital, že lékaři a sestry v místních nemocnicích jsou na hraně svých možností. "Bojím se, že se mohou fyzicky nebo psychicky zhroutit, protože pak by to byla skutečně katastrofa," řekl Fontana.

Epidemie překonala Čínu

Itálie ve středu zaznamenala nejvyšší nárůst obětí za jediný den, kdy celkový počet mrtvých stoupl o 475 na téměř 3000.

Itálie je Evropskou zemí, která je virovou epidemií zasažena nejsilněji a to především její severní část, v níž se nachází také provincie Bergamo. Jen v oblasti Lombardie, kde leží Bergamo, zemřelo za 24 hodin dalších 319 lidí nakažených novým typem koronaviru. Počet obětí v tomto nejhůře postiženém regionu tak ve středu vzrostl na 1959.

Počet nakažených v zemi roste každým dnem neuvěřitelnou rychlostí. Podle zpráv ČTK zemřelo v Itálii 427 pacientů nakažených virem, za posledních 24 hodin. Celkově počet mrtvých překonal tragickou bilanci epidemie v Číně.

V pevninské Číně bylo dosud zaznamenáno přes 81.000 případů a přes 3200 obětí. Situace se v Číně ale lepší a novým ohniskem nákazy je Evropa, kam se koronavirus dostal o necelé dva měsíce později. První tři případy nákazy ohlásili lékaři 24. ledna ve Francii. Nejvíce zasaženou evropskou zemí je ovšem Itálie, která hlásí na 41.000 nakažených a počet obětí nemoci COVID-19 přes 3400, což je více mrtvých než v Číně.

14.2 TEXT Č. 10 IROZHLAS.CZ

Krematoria v italském Bergamu nestíhají, rakve s mrtvými převáží armáda do jiných měst

Severoitalské Bergamo patří mezi města nejvíce zasažená probíhající pandemií koronaviru. Místní krematoria kvůli rychlému nárůstu počtu mrtvých nestíhají. Armádní vozy proto přepravují desítky rakví se zemřelými do jiných měst, informuje server Sky News.

Bergamo eviduje 93 úmrtí v souvislosti s koronavirem. Podle tamního starosty Giorgia Goriho ve skutečnosti může být obětí víc, protože mnoho lidí se symptomy nemoci Covid-19 zemřelo, aniž by je zdravotníci stihli otestovat.

„Krematorium má plné kapacity, pracuje nonstop a za jeden den je schopno zpopelnit 25 těl. Je zřejmé, že není schopné současný stav pojmout,“ cituje Sky News místní autority.

Rakve se zemřelými převáží vojenské vozy do jiných měst, například do Parmy, Modeny či Acqui Terme. Poté, co zde těla zpopelní, budou ostatky převezeny zpět do Bergama.

Plné márnice

Současnou situaci kromě krematorií nezvládají také pohřební služby. Někteří zemřelí se ani nedočkali pohřbu, rakve se hromadí v nemocničních a hřbitovních márnících či v kaplích. Pro příbuzné je pak vstup na hřbitovy omezený a musí dodržovat předepsanou vzdálenost, aby se zamezilo dalšímu šíření koronaviru.

Rubriky lokálních listů, které informují o zemřelých, běžně vycházely v rozsahu dvou nebo tří stran, nyní podle Sky News dosahují až deseti stránek.

Itálie zůstává nejhůře postiženou zemí v Evropě, denně tu podle informací CNN přibývá v průměru 3500 případů nákazy novým koronavirem a počet obětí dosáhl 2500. Na základě současných opatření má 60 milionů obyvatel Itálie dovoleno vycházet jen kvůli práci, ze zdravotních důvodů a v naléhavých případech.

14.3 VLASTNÍ ANALÝZA

Poslední analyzovaný článek informuje o krematoriích v italském Bergamu, která nestačí zpopelňovat ostatky lidí, kteří zemřeli v souvislosti s koronavirem.

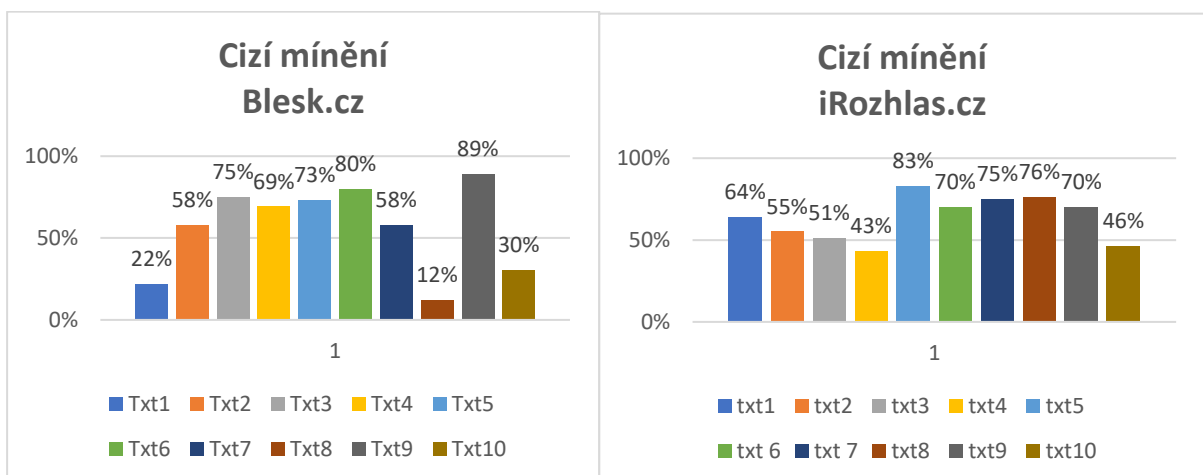
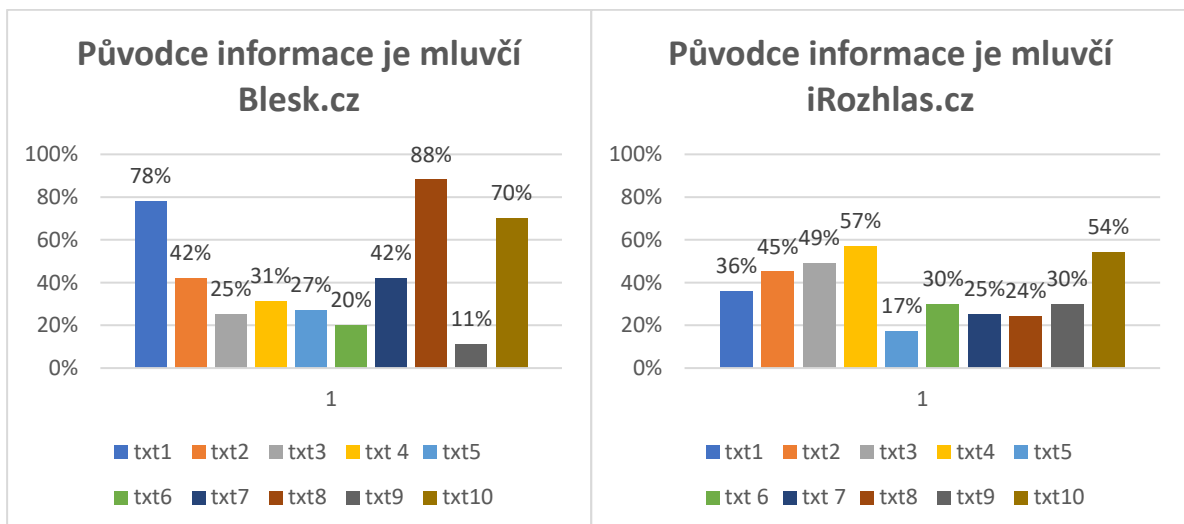
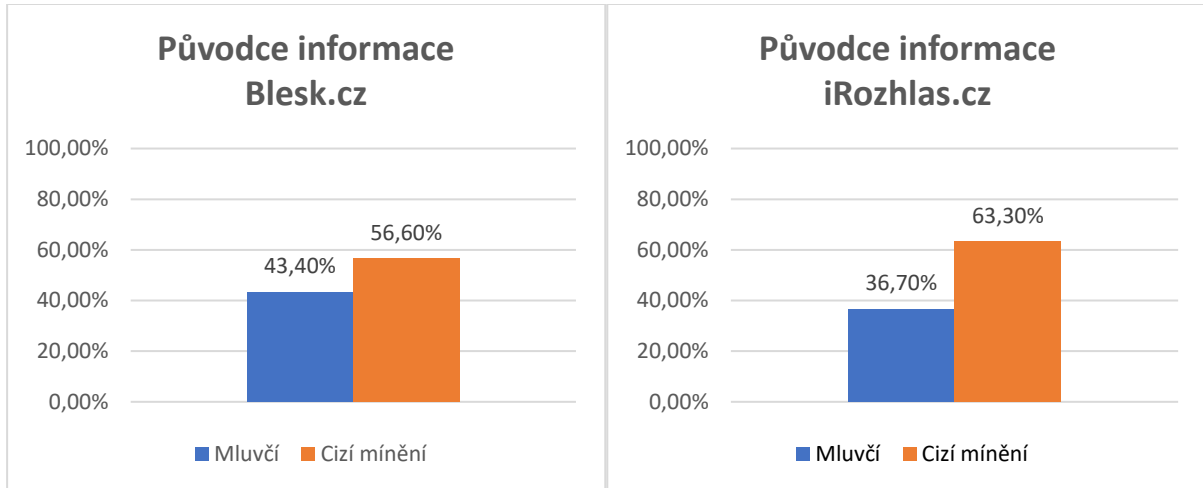
IRozhlas.cz v článku informuje z pozice mluvčího v 54 % všech slov textu, zbývajících 46 % představuje cizí mínění. Samotná přímá řeč s uvozovací větou představuje 11 % slov v textu. Blesk.cz z pozice mluvčího přenáší informace více, v 70 % všech slov textu. Zbývajících 30 % představuje cizí mínění. Citace tvoří jen 4 % výchozího korpusu, v textu se objevila jen jedna. Z pozice mluvčího podávala obě média obsah jako zcela pravdivý. K porušení prvků objektivity a neutrality nedochází.

K signalizaci cizího mínění používala slovesa mluvení a adverbialní konstrukci *podle + substantivum v genitivu*. Ani při vyjadřování cizího mínění jsem ani u jednoho média neshledala porušení objektivity.

15 SHRNUÍ

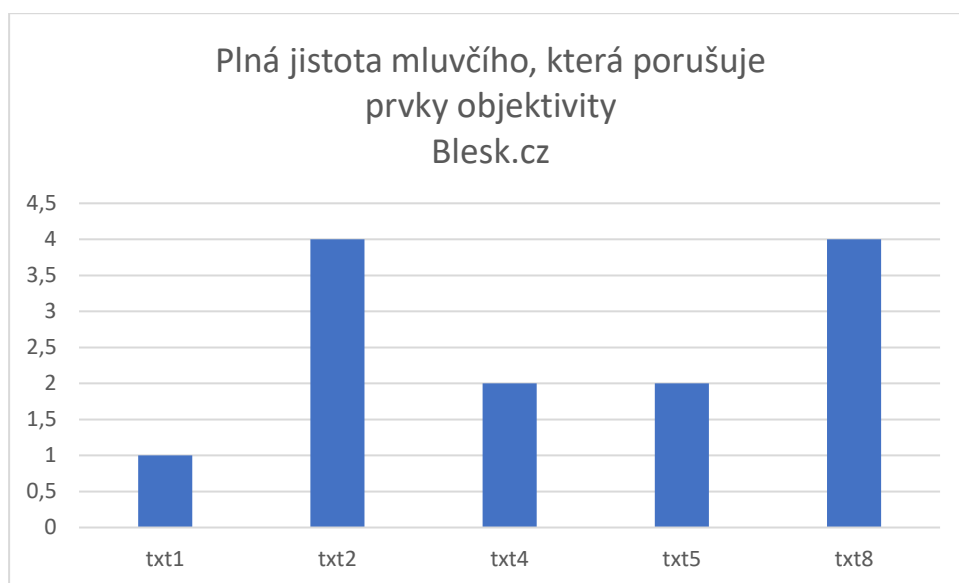
Následující dva grafy porovnávají, kdo byl původcem informace v jednotlivých médiích častěji. Obě média se často vzdávala odpovědnosti za svá tvrzení nebo je jinými autoritami dokládala. Používat autorizované zdroje (v některých případech i anonymizované) je základem objektivního zpravodajství. Přesto je u každého konkrétního případu důležité hodnotit volbu zdroje a jeho uvedení individuálně.

Jak je z příkladů a z rozborů článků zřejmé, mnohdy používala obě média k vyjádření cizího mínění příznaková slovesa, která informační hodnotu propozice snižovala. Následující grafy ukazují, kdo byl v jednotlivých médiích nositelem informace častěji.

Z pozice mluvčích informovala obě média většinou plnou jistotou. A tak by to mělo ve zpravodajství být. Prvky epistémické modality jsou subjektivním vyjádřením mluvčího a názory autora do zpravodajství nepatří. V případě nejistoty o platnosti propozice je proto zpravodajsky výhodnější distancovat se od záruk za pravdivost informace právě použitým cizím míněním.

Pokud mluvčí informaci jako zcela pravdivou podává, je ve zpravodajství nutné zohlednit, zda je její vyjádření objektivní. S tím, že obsah nekorespondoval se skutečností jsme se několikrát setkali v textech Blesku.cz. Celkem ve 13 případech, kdy se jednalo o informování mluvčím (nepočítám tedy cizí mínění) jsem plnou jistotu zpochybnila. Jak jsem detailněji popsala v rozborech, mluvčí se buď vyjadřoval za jiné osoby a predikoval jejich pocity, bulvarizoval, podsouval jako fakta vlastní názory apod. U iRozhlasu.cz jsem takové pochybení našla jednou v článku č. 2.

Následující tabulka ukazuje, které prvky jistotní modality se v textech vyskytovaly a v jaké míře. Data jsou bez jistotně modalitních prostředků, která se objevila ve vlastní přímé řeči. Přímou řeč nemůže autor článků nijak ovlivnit a nic nevypovídá o objektivitě textu. Zahrnout ji do analýzy by narušilo výslednou statistiku, která má ukázat s jakými jistotně modalitními prvky jednotliví novináři nejčastěji pracují.

Jistotně modální prostředky		
Řečová slovesa	Blesk.cz	iRozhlas.cz
říct	15	34
uvést	19	16
dodat	11	9
vyprávět	4	0
informovat	3	4
upozornit	3	4
potvrdit	3	5
vyzvat	6	0
poznámenat	5	3
zmínit	0	3
označit	0	3
zdůraznit	3	3
prohlásit	0	3
Jiná řečová slovesa zastoupena jednou až dvakrát	19	28
Slovesa myšlení		
uvažovat	1	0
vyloučit	2	0
spekulovat	0	1
uvědomit	1	0
doufat	0	1
Podle + genitiv substantiva	22	26
Epistémické částice		
prý	1	1
zřejmě	1	3
doslova	1	0
zhruba	1	1
pokud skutečně	1	0

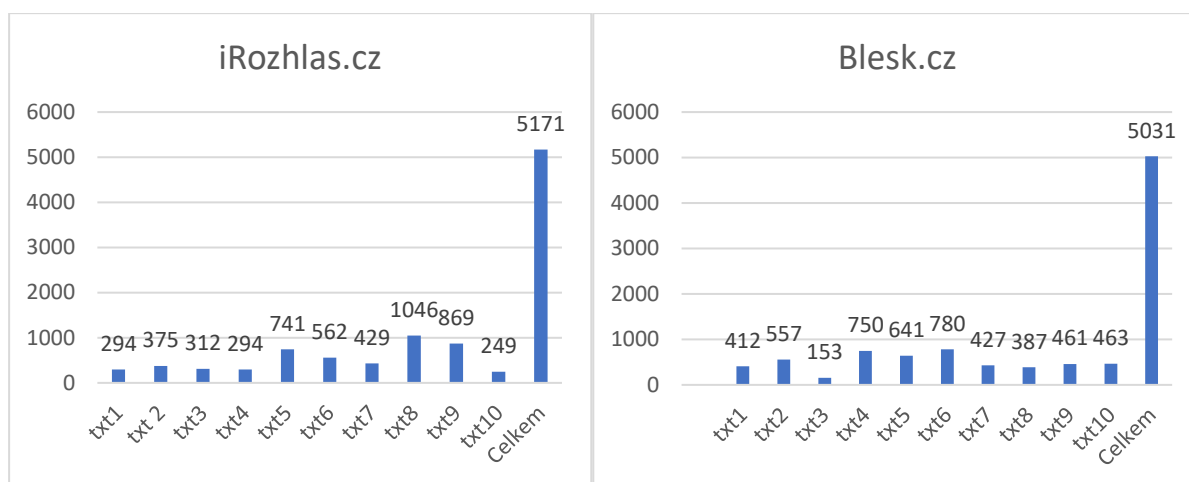
pravděpodobně	0	1
Modální slovesa		
muset	0	1
mít	2	4

Jak je z tabulky patrné, nejčastějším jistotně modalitním prvkem bylo užití řečových sloves, a to k uvození přímé řeči nebo nepřímé řeči. K cizímu mínění používala média také modálních sloves, ve větší míře iRozhlas.cz. U novinářů je také oblíbená adverbialní konstrukce *podle + substantivum v genitivu*. Média občas užívala také sloves myšlení. Ta jsou kvůli své bohaté sémantice vnímána jako příznaková. Stejně tak několikrát užívala příznakových řečových sloves. Hodnotit, jak jednotlivá slovesa snižují informační kvalitu, je podle mě diskutabilní. Slovesa myšlení a usuzování nepochybně přenáší vlastní názor, který připisují původnímu autorovi propozice a do zpravodajství nepatří. Příznaková řečová slovesa ale často přenášela informaci, která se na pravdě zakládala (*křičet, apelovat, radit, prosit*).

K uvození cizího mínění používala obě média širokou škálu sloves. Myslím, že je to také proto, že ve zpravodajství není žádoucí opakování slov. Všechna se do tabulky nevešla. V textu se tak vyskytla také slovesa: *stát, křičet, vyprávět, konstatovat, tvrdit, rozhodnout, popsat, nechat se slyšet, uzavřít, přiznat, upozorňovat, potvrdit, připustit, prosit, ujišťovat, apelovat, vyzvat, zdůraznit, radit, shodovat, poznamenat, prohlásit, kritizovat, označit, zavázat se, slíbit, citovat, sdělit, rozhodnout, aj.* Bohatší škálu sloves, jak z tabulky vyplývá, užíval iRozhlas.cz, který ale také více preferoval oproti Blesku.cz cizí mínění.

Jak už jsem zmiňovala, obě média informovala převážně s plnou jistotou. Tu snižovala buď užitím epistémických partikulí (viz tabulka) nebo modálními slovesy. Jistotní predikátory se v textu ani jednoho média nevyskytly.

Na závěr připojuji ještě dva grafy, které ukazují, v jakém rozsahu byl výzkumný materiál. Grafy vyjadřují počty slov jednotlivých článků a celkový rozsah analyzovaných slov.

16 ZÁVĚR

Za cíl jsme stanovili zjistit, jak se promítá vyjadřování epistémické modality do seriózního a bulvárního média. Kdo bývá častěji nositelem informace a jak užití prvků epistémické modality narušuje objektivitu článku.

Analýze jsem podrobila celkem deset článků bulvárního Blesku.cz a deset článků veřejnoprávního iRozhlasu.cz. Texty byly vždy na stejné téma a jejich primárním autorem byl novinář konkrétního média (nejednalo se tedy o převzaté agenturní zprávy). U Blesku.cz jsem celkem analyzovala texty o rozsahu 5031 slov, u iRozhlasu.cz 5171 slov.

Z výsledků vyplynulo, že pro zachování objektivitu se obě média ve značné míře distancují za pravdivost sdělovaných informací, případně si nechávají potvrdit pro větší důvěryhodnost svá slova, a to odkazem ke zdroji nebo přímo citací. Cizí mínění využíval více iRozhlas.cz, a to v 63,3 % z celkového analyzovaného materiálu, Blesk.cz ho využíval z 56,6 % celkového analyzovaného materiálu. Zajímavé je pro mě tedy zjištění, že původní informace novináře tvoří v obou médiích průměrně méně než polovinu textu.

Analýza dále ukázala, že obě média informují z pozice mluvčích převážně s plnou jistotou. K snížení míry jistoty o sdělovaných informacích došlo jen v jednotkách případů, a to pomocí modální partikule nebo modálního slovesa. To, že byl obsah podáván jako zcela jistý, ale vždy

neznamenalo, že byl pravdivý a neutrální. K porušení objektivitý docházelo hlavně u bulvárního Blesku.cz.

U Blesku.cz je podle mé analýzy určitě rozhodující, kdo byl u konkrétního článku autorem. Některé texty Blesku.cz byly totiž stylem psaní a objektivitou hodně podobné veřejnoprávnímu iRozhlasu.cz a často mezi médii byly jen minimální rozdíly. To mě velice překvapilo. Hrubší porušení objektivitý a bulvarizaci jsem u Blesku.cz zaznamenala u čtyř článků. Proto usuzuji, že se do textů hodně promítá osobnost novináře. iRozhlas.cz je médium veřejnoprávní služby, normované kodexem. Požadavky na každého novináře jsou přesně vymezeny. A to bylo znát i při samotné analýze. Styl jednotlivých autorů se nelišil. Informační kvalita byla narušována jen zřídka použitím příznakových sloves nebo epistémickými prvky snižujícími subjektivně míru jistoty o platnosti propozice.

U obou médií bylo překvapivé, že se prvky epistémické modalitý vyskytovaly velice málo. Novináři preferovali informování s plnou jistotu nebo pro zachování objektivitý raději odkazovali na zdroj informace.

17 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Blaszczyk, Isabela a Karlík, Petr (2017): MODALITA. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*.
URL: <https://www.czechency.org/slovník/MODALITA> (cit. 15.7.2019)
- Buráňová, Eva (1979): Vztah mezi pravděpodobností, dispoziční a záměrovou modalitou. *Slovo a slovesnost*. Ročník 40. číslo 2, s. 98–101
Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2596>
- Čejka, Mirek (1980): Postavení jistotní modality ve struktuře výpovědi. In: *Otázky slovanské syntaxe IV/2*. Brno. s. 53–62
- Jiráček, Jan a Wolák, Radim (2007). *Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání*.
Praha: Radioservis, a.s. ISBN 978-80-86212-58-6
- Grepl, Miroslav (1973): K podstatě modálnosti. In: *Otázky slovanské syntaxe III*. Brno. s. 23–38
- Grepl, Miroslav a Karlík, Petr (1980). *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia.
ISBN 80-7198-281-4
- Grepl, Miroslav (1995). *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství lidové noviny.
ISBN 80-7106-134-4
- Miroslav Grepl, Radek Šimík (2017): EPISTÉMICKÁ MODALITA. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*.
URL: https://www.czechency.org/slovník/EPISTÉMICKÁ_MODALITA
(poslední přístup: 23. 2. 2020)
- Milada Hirschová (2017): EVIDENCIÁLNOST. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*.
URL: <https://www.czechency.org/slovník/EVIDENCIÁLNOST> (poslední přístup: 23. 2. 2020)
- Hlavsa, Zdeněk (1979). Modalitní funkce sloves „sentiendi“. *Slovo a slovesnost*. Ročník 40, číslo 2, s. 105–107. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2598>
- McQuail, Denis (2009). *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, s. r. o.
ISBN 978-80-7367-574_5
- Hlavčáková, Svetlana (2001). *Agentúrna žurnalistika*. Bratislava: Univerzita Komenského.
ISBN 80-223-1580-X
- Osvaldová, Barbora a Kopáč, Radim (2016). *Co je bulvár, co je bulvarizace*, Charles University in Prague, Karolinum Press, ProQuest Ebook Central

Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=4751509>.

Osvaldová, Barbora a Halada, Jan a kolektiv autorů (1999). *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Nakladatelství Libri. ISBN 80-85983-76-1

Osvaldová, Barbora a kol. (2011). *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1899-9

Panevová, Jarmila (2014). *Mluvnice spisovné češtiny*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80_246_2497-6

Trampota, Tomáš (2006). *Zpravodajství*. Praha: Portál, a. s. 192. ISBN 80-7367-096-8

Štícha, František (2013). *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2205-9.

18 ZDROJE

https://neviditelnypes.lidovky.cz/spolecnost/media-bulvar-to-neni-nadavka.A071031_205744_p_spolecnost_wag

<http://social.ukmedia.cz/jan-jirak-na-fsv-jsou-dva-blizke-ale-svebytne-svety>.<https://rada.rozhlas.cz/kodex-ceskeho-rozhlasu-7722382>

<https://www.irozhlas.cz/> (články od září 2019 po duben 2020)

<https://www.blesk.cz/> (články září 2019 po duben 2020)